

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tereza Mališová

**Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve vztahu k movitým
věcem neevidovaným ve veřejných seznamech**

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve vztahu k movitým věcem neevidovaným ve veřejných seznamech** vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 1. června 2016

.....
Tereza Mališová

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Petru Téglovi, Ph.D. za vstřícný přístup a cenné rady, které mi při zpracování této práce pomohly.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Stručné historické shrnutí	9
2 Klíčová terminologie	11
2.1 Rozdělení věcí na movité a nemovité.....	11
2.2 Nevlastník a neoprávněný tatáž osoba?.....	12
2.3 Rozdíl mezi veřejným seznamem a rejstříkem.....	12
2.4 Zásada Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet versus dobrá víra nabyvatele.....	13
3 Základní východiska nabývání od neoprávněného	18
3.1 Absence vlastnického práva auktora a dobrá víra nabyvatele.....	18
3.2 Předání věci a úplatnost nabytí.....	20
3.3 Způsob, jakým se věc dostala ze sféry vlastníka.....	26
4 Nabytí od neoprávněného v zákoně č. 89/2012 Sb.	33
4.1 Obecný pohled na problematiku.....	33
4.2 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle § 1111 OZ (generální klauzule) ..	37
4.3 Privilegovaný způsob nabytí vlastnického práva od neoprávněného dle § 1109 OZ....	40
4.4 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného dle § 1110 OZ.....	44
4.5 Ustanovení § 1112 OZ a nemožnost dovolat se vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce.....	47
Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	55
Abstrakt	62
Summary	63
Klíčová slova	64
Key words	64

Seznam použitých zkratek

ABGB	Rakouský občanský zákoník (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch)
BGB	Německý občanský zákoník (Bürgerliches Gesetzbuch)
EŘ	Exekuční řád (zákon č. 120/2001 Sb.)
KC	Polský občanský zákoník (Kodeks cywilny)
Listina	Listina základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.)
OSŘ	Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.)
OZ	Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.)
OZO	Obecný zákoník občanský (zákon č. 946/1811 Sb.)
SJM	Společné jmění manželů

Úvod

Téma své diplomové práce Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve vztahu k movitým věcem neevidovaným ve veřejných seznamech jsem si vybrala z důvodu jeho aktuálnosti. Nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. přestala platit dvoukolejnost právní úpravy nabývání od nevlastníka (v nynější terminologii neoprávněného), která byla způsobena úpravou v obchodním zákoníku a v zákoníku občanském. Obchodní zákoník umožňoval nabytí od nevlastníka, naopak občanský zákoník tuto možnost připouštěl jen ve výjimečných případech. Taková právní úprava představovala problém, neboť na stejný institut bylo pohlíženo jinak, což určitě nemohlo přispět k právní jistotě a jen těžko šlo vysvětlit, proč při uzavření kupní smlouvy dle obchodního zákoníku je dobrá víra nabyvatele chráněna, zatímco při uzavření této smlouvy dle zákoníku občanského nikoliv.¹ Dalo by nám práci najít podobný model i jinde v Evropě. Drtivá většina zahraničních právních úprav totiž nabytí od neoprávněného umožňuje. K těmto státům se od 1. 1. 2014 řadíme i my, když nový občanský zákoník chrání dobrou víru nabyvatele a neplatí tak bezmezně stará známá zásada *nemo plus iuris transferre potest quam ipse habet*.²

Můžeme si klást otázku, proč vůbec občanský zákoník upravuje tento institut a proč je možné, aby někdo proti své vůli pozbyl vlastnické právo k určité věci. Nejedná se přitom o institut, který by nečinil obtíže, nicméně je to „*institut nadmíru důležitý, potřebný a praktický*“.³ Že je potřebné tento institut do našeho právního řádu zařadit vidíme i v tom, že již od dob římského práva jsme se s jistými formami nabytí od neoprávněného setkávali.

Jsme postaveni do nelehké situace, kdy se musíme přiklonit buď na stranu poctivého nabyvatele a chránit jeho dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci, nebo na stranu původního vlastníka a chránit jeho vlastnické právo. Je jasné, že za této situace nelze vyhovět oběma subjektům a jeden bude vždy zkrácen na úkor druhého. V rámci zachování plynulosti trhu je však tento institut nezbytný.⁴ Podobně se vyjádřil i Ústavní soud, když uvedl, že princip dobré víry a důvěry v úkony ostatních je nezbytnou podmínkou pro

---

¹ PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 161.

² DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 348–349.

³ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 343–352.

⁴ TÉGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od nevlastníka k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad notam*, 2007, roč. 13, č. 2, s. 43–49.

chod celé společnosti. Protože ochrana dobré víry zde dostává přednost před ochranou vlastnického práva, je nezbytné najít mezi těmito protichůdnými principy takové řešení, aby z obou bylo zachováno co nejvíce.⁵

Nabízí se otázka, zda je tento institut legitimní. Nacházíme se v soukromém právu, měly by proto platit zásady rovnosti subjektů a zásada smluvní svobody, přes kterou dojdeme k tomu, že se nikdo nemůže nacházet v určitém právním postavení, pokud tomu tak sám nechce.⁶ Jakub Adam ve svém článku pojednávajícím o nabytí od nevlastníka však tvrdí, že v případě nabytí od neoprávněného nastává „vyvlastnění“ původního vlastníka.⁷ Obavu o soulad s ústavním pořádkem jsme mohli v minulosti zaznamenat i v komentáři k obchodnímu zákoníku. Zde autor upozornil na čl. 11 Listiny základních práv a svobod, podle kterého má vlastnické právo všech vlastníků stejný zákonný obsah a požívá stejné ochrany.⁸ Ústavní soud se ve své judikatuře vyjádřil, že nabytí od neoprávněného výrazně vstupuje do ústavně chráněného práva vlastnit majetek, když preferuje dobrou víru a jistotu obchodních vztahů na úkor práva vlastnického. Proto musí být v každém případě postupováno v souladu s čl. 4 odst. 4 Listiny, který stanovuje, že musí být šetřeno podstaty a smyslu základních práv a svobod a těchto práv a svobod nesmí být zneužito k jiným účelům, než pro které byly stanoveny.⁹

Z důvodu omezeného rozsahu této práce nebylo v mých silách, abych se zabývala nabytím od neoprávněného obecně – tedy jak k věcem movitým, tak nemovitým. Svou pozornost jsem proto upnula jen k movitým věcem neevidovaným ve veřejných seznamech. Kde to bylo vhodné, objevily se i odkazy na to, jak by se daná situace řešila dle polské právní úpravy.

Při psaní práce jsem využívala především tři typy zdrojů. Na prvním místě bych zmínila komentáře, které hrají nezastupitelnou roli především nyní, kdy tento institut doznal oproti předešlé právní úpravě nemalých změn. Dále to byly odborné články, které sice neposkytovaly ucelený pohled na danou materii, ale vždy se zabývaly nějakými problematickými body a na ty poukázaly, případně se autoři těchto článků pouštěli do

---

⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11.

⁶ ELIÁŠ, Karel. K některým základním otázkám rekonstrukce českého soukromého práva. *Právník*, 1997, roč. 136, č. 2, s. 108.

⁷ ADAM, Jakub. Nabytí vlastnického práva od nevlastníka. *Právní praxe*, 1997, roč. 45, č. 4, s. 241.

⁸ FALDYNA, František a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. Díl 2. 1. vydání*. Praha: Codex, 2000, s. 332.

⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 112/01; obdobně také Nález Ústavního soudu ze dne 26. srpna 2003, sp. zn. I. ÚS 437/02.

komparace české a zahraniční právní úpravy tohoto institutu. Opomenout však nemohu ani judikaturu českých a polských soudů.

Celá práce je systematicky rozdělena do 4 kapitol, kdy po úvodu následuje stručný historický exkurz do problematiky. Druhá kapitola se věnuje klíčové terminologii vztahující se k tématu práce. Je zaměřena především na termíny, které bývají zaměňovány nebo nepřesně používány i v odborné literatuře. V následující kapitole jsou řešena základní východiska nabytí od neoprávněného, z důvodu své rozsáhlosti, a také pro lepší přehlednost je tato část práce rozdělena do podkapitol, které se zabývají především platností převodní smlouvy, absencí vlastnického práva auktora, dobrou vírou nabyvatele, ale opomenuta nezůstala ani úplatnost převodní smlouvy, tradice a způsob, jakým se věc dostala ze sféry vlastníka. Čtvrtá kapitola se věnuje již přímo nabytí od neoprávněného dle zákona č. 89/2012 Sb. a první podkapitola hovoří o problematice nabytí od neoprávněného obecně, objevuje se zde komparace se starou právní úpravou, řeší, zda společně s přechodem vlastnického práva přecházejí i závady váznoucí na věci a nezapomíná ani na nabytí zástavního práva k věci. Následuje podkapitola o nabytí od neoprávněného dle generální klauzule obsažené v § 1111. Další část se týká privilegovaných způsobů nabytí od neoprávněného. Čtvrtá podkapitola pojednává o nabytí použité věci od podnikatele, po ní následuje podkapitola o nemožnosti dovolání se vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce. Na konec práce je umístěn závěr.

1 Stručné historické shrnutí

Kořeny institutu nabytí od neoprávněného musíme hledat až v římském právu, kde platilo *nemo plus iuris ad alienum transferre potest, quam ipse habet*. Ani v té době však tato zásada neplatila bezvýjimečně, bylo například možné, aby oprávněný držitel (pokud se ovšem nejednalo o věc kradenou) vydržel vlastnické právo k věci.¹⁰

Německé právo přišlo ve středověku se zásadou *Wo du deinen Glauben gelassen hast, da sollst du ihn suchen* (Víru máš hledat tam, kde jsi ji zanechal), což znamenalo, že vlastník, který dobrovolně vydal svou věc jinému, přišel o možnost domáhat se vydání věci zpět pomocí reivindikační žaloby.¹¹

O nabytí od neoprávněného v té podobě, v jaké ho známe nyní, jsme se mohli poprvé dozvědět až v období recepce římského práva, konkrétně díky učení Davida Mevia. Mevius si uvědomoval, že je v obchodním styku potřebné umožnit, aby nabyvatel, který byl v dobré víře, získal vlastnické právo na úkor původního vlastníka.¹²

Ještě předtím, než na našem území začal platit OZO, ve kterém bychom nabytí od neoprávněného k movitým věcem hledali v § 367, objevily se zde dva návrhy – Tereziánský kodex a Návrh Karla Antona von Martini. U Tereziánského kodexu nešlo přehlédnout, že uznává římskoprávní zásady, především vindikační princip. I přesto však poskytoval širokou ochranu nabytí od neoprávněného. Navíc nebral v potaz, zda se jednalo o věci kradené či ztracené, popř. jestli se vlastník sám rozhodl zbavit se věci. Na druhou stranu je potřeba zmínit, že se velice přísně díval na dobrou víru nabyvatele. Martiniho návrh se potom v roce 1797 opět vrátil k římskoprávní zásadě, že *nikdo nesmí na jiného převést více práv, než sám má*.¹³

Občanský zákoník z roku 1950 navazoval na OZO, neboť v § 154 taktéž odpíral vlastníkovu možnost reivindikace, pokud oprávněný držitel nabyl věc „výrokem úředním nebo ve veřejné dražbě i mimo úřad provedené a v případě movité věci navíc od někoho, kdo je oprávněn s takovými věcmi obchodovat, anebo od toho, komu ji žalobce sám svěřil“. Toto

---

¹⁰ TÉGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od nevlastníka k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad notam*, 2007, roč. 13, č. 2, s. 43–45.

¹¹ SPÁČIL, Ondřej. Nabývání od neoprávněného. *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 21, č. 3, s. 38–39.

¹² DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 348–349.

¹³ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 363–364.

však neplatilo, pokud na vydání věci byl obecný zájem nebo vlastníkem byla socialistická právnická osoba.¹⁴

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. zprvu v § 228 dovoloval nabýt vlastnické právo od socialistické organizace, třebaže tato nebyla vlastníkem věci. Takto to platilo až do konce roku 1991, poté však bylo předmětné ustanovení zrušeno novelou uskutečněnou zákonem č. 509/1991 Sb. Následně obchodní zákoník zařadil nabývání od neoprávněného do § 446. V občanském zákoníku bychom tento institut, až na výjimky, hledali marně.¹⁵ Příkladem bylo ustanovení § 486 OZ týkající se nabytí dědictví od nepravého dědice, dále § 656 pojednávající o právu zhotovitele prodat věc, nevyzvedl-li si ji objednatel ve lhůtě 6 měsíců poté, co byl povinen věc vyzvednout a konečně poslední případ jsme našli v § 773, který se týkal nevyzvednutých zásilek a pouze odkazoval na § 656.¹⁶ Nastala tak podivná situace, kdy pouhé přihlášení se k režimu obchodního zákoníku značně měnilo postavení původního vlastníka věci, jehož vlastnické právo nebylo chráněno, pokud kupující v době, ve které se měl stát vlastníkem věci, byl v dobré víře, že kupuje od osoby oprávněné převést na něj vlastnické právo k věci.¹⁷

---

¹⁴ DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 349.

¹⁵ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–147): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 363–364.

¹⁶ SPÁČIL, Ondřej. Nabývání od neoprávněného. *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 21, č. 3, s. 39.

¹⁷ FALDYNA, František a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. Díl 2*. 1. vydání. Praha: Codex, 2000, s. 332.

2 Klíčová terminologie

Již samotný název práce obsahuje tolik pojmů, že pro nezasvěceného čtenáře bude těžko představitelné, o čem celá práce pojednává. Nicméně ani osoba s určitými znalostmi práva nemusí mít vyhráno, neboť některé výrazy jsou zaměňovány buď samotným OZ v § 721¹⁸, v komentáři, kde Thöndel dokonce v jednom odstavci používá spojení veřejný rejstřík, avšak o pár řádků níže již hovoří o veřejném seznamu¹⁹ a to už raději ani nezmiňuji odborné články.

2.1 Rozdělení věcí na movité a nemovité

Definici věci podává sám OZ v § 489, když stanovuje, že věc v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. V souvislosti s vymezením pojmu věc v právním smyslu lze zvolit dva přístupy. Na základě jednoho bychom došli k tomu, že věcí může být pouze věc hmotná, v takovém případě hovoříme o tzv. úzkém pojetí věci. Druhý naopak připouští, že věc může být jak hmotná, tak nehmotná, což představuje tzv. široké pojetí věci. Na rozdíl od OZ č. 40/1964 Sb., recentní OZ opouští dosavadní úzké chápání věci a opět se přiklání k širokému pojetí věci a fakticky tak přechází k pojetí věci definované již v ABGB.²⁰

Další změna, která nás zajímá, nastala u věcí movitých a nemovitých. Účinný OZ nadále neužívá označení nemovitosti a movitosti, ale věci movité a věci nemovité. Odpověď na otázku, co jsou nemovité věci, nalezneme v § 498, odst. 1, kde se dočteme, že na rozdíl od předešlé právní úpravy se již nejedná jen o pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem, ale jsou to pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá. V následujícím odstavci je vymezena věc movitá, v tomto případě již zákon, jsa si vědom zásady *omnis definitio in iure civili periculosa est*, záměrně není tak sdílný. Stanovuje pouze, že všechny ostatní věci, které nejsou nemovitou věcí a mají hmotnou či nehmotnou podstatu, jsou movité. Tento postup je určitě

¹⁸ TÉGL, Petr. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů*. [online]. pravni prostor.cz, 26. srpna 2014 [cit. 5. června 2015]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu>>.

¹⁹ THÖNDEL, Alexandr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář, Svazek I*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 314.

²⁰ DVOŘÁK, Jan, SRBOVÁ, Alena. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář, Svazek I*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 62–63.

správný a při definování párových pojmů naprosto vhodný. Nenastane totiž situace, kdy by některá oblast zůstala zcela nedefinována.²¹

2.2 Nevlastník a neoprávněný tatáž osoba?

Za vlastníka věci považujeme osobu, která má k věci vlastnické právo. Z uvedeného vyplývá, že se jedná o subjektivní právo vlastníka k předmětu vlastnického práva. To, co je předmětem tohoto vlastnického práva potom chápeme jako vlastnictví.²² Rozlišování vlastnictví a vlastnického práva je opět něčím, na co si recentní OZ dává pozor a oba výrazy rozlišuje, předešlý OZ i Listina základních práv a svobod ve svém čl. 11 mezi oběma pojmy nečinila rozdíly a používala je promiscue.

Pomocí výkladu a contrario dojdeme k výsledku, že nevlastníkem je osoba, které nenáleží vlastnické právo k věci. Za neoprávněného naopak označíme subjekt, který jednak není vlastníkem věci, a navíc ani není oprávněn převést vlastnické právo na nového nabyvatele.²³

2.3 Rozdíl mezi veřejným seznamem a rejstříkem

Je potřeba si uvědomit, že pojmy seznam a rejstřík nelze zaměňovat, neb se nejedná o synonyma. Seznam slouží k evidenci věcí. Veřejný seznam je potom takový, který je dostupný, aniž bychom museli překonávat nějaké překážky (formální publicita). Zpoplatnění přístupu nebo nahlížení do takového seznamu se však za překážku nepovažuje.

V rejstříku bychom naopak hledali evidenci osob a to jak právnických, tak fyzických.²⁴ Je potřeba mít na paměti, že rozlišování veřejných seznamů a veřejných rejstříků není záležitostí pouze teoretickou. Zápis do veřejného seznamu má totiž své konsekvence. Konkrétně bychom takový důsledek hledali v § 980, odst. 1 OZ, neboť zde je stanoveno, že pokud je již nějaké právo zapsáno ve veřejném seznamu, potom nikoho neomlouvá

---

²¹ *Důvodová zpráva k NOZ* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 5. června 2015]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 123–124.

²² Tamtéž, s. 260.

²³ Tamtéž, s. 288.

²⁴ BARANOVÁ, Iva. *Víte, jaký je rozdíl mezi veřejným rejstříkem a seznamem? Napoví občanský zákoník.* [online]. ekonom.ihned.cz, 8. července 2014 [cit. 8. června 2015]. Dostupné na <<http://ekonom.ihned.cz/c1-62448600-vite-jaky-je-rozdil-mezi-verejnym-rejstrikem-a-seznamem-napovi-obcansky-zakonik>>.

neznalost tohoto zápisu. Fakticky je tak vyloučena možnost jednat bona fide, pokud je naše jednání v rozporu se stavem evidovaným ve veřejném seznamu.

OZ je v dodržování této terminologie, až na § 721, precizní. Zmíněné ustanovení reguluje zápis smluv o manželském majetkovém režimu a terminologicky chybně stanovuje, že se takové smlouvy zapíší do veřejného seznamu. Další zákony však bohužel v rozlišování těchto pojmů tak důsledné nejsou, příkladem může být zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, který v § 4, odst. 2 hovoří nejprve o rejstříku, aby následně tutéž evidenci označil za seznam.²⁵

2.4 Zásada *Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet* versus dobrá víra nabyvatele

Zásada *Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet* je starou zásadou známou již z dob římského práva, překládanou jako nikdo nemůže na jiného převést více práv, než kolik sám má. Většinou se už ale neví, že jde jen o upřesnění zásady *caveat emptor* (pozor si má dát kupec). Kupující má být bystrý, má se starat o to, zda skutečně nabývá právo od někoho, kdo tímto právem disponuje.²⁶ Jinou formulaci zvolil Sextus Pomponius ve svém výroku „*Id, quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest (To, co je naše, nelze bez našeho jednání převést na jiného)*“.²⁷

V rámci institutu nabytí od neoprávněného však dochází k prolomení této zásady, která stojí na straně jedné, na opačné straně se nám objevuje dobrá víra nabyvatele, kterou je potřeba zkoumat proto, aby skutečně jednání bona fide mohlo dostat přednost. Jelikož se zde zabýváme movitými věcmi neevidovanými ve veřejných seznamech, neuplatní se zásada materiální publicity, není zde žádný seznam, ze kterého bychom zjistili skutečný stav. Většinou si proto musíme vystačit s domněnkou vlastnictví, která nám říká, že vlastníkem věci je zpravidla její držitel.²⁸ S těmito případy se setkáváme již od 15. století, kdy se pro ně vytvořila zásada *en matiere de meubles la possession vaut titre de propriété* (držba zakládá

---

²⁵ TÉGL, Petr. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů*. [online]. pravni prostor.cz, 26. srpna 2014 [cit. 10. června 2015]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu>>.

²⁶ PETR, Bohuslav. Zásada „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“ a problematika nabývání od nevlastníka. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 20, s. 695.

²⁷ SKŘEJPEK, Michal. *Maxima Soudce*. 2008, roč. 10, č. 11, s. 39.

²⁸ ADAM, Jakub. Nabytí vlastnického práva od nevlastníka. *Právní praxe*, 1997, roč. 45, č. 4, s. 241–244.

vlastnický titul).²⁹ To však neplatí absolutně. Držba může být určitým signálem dobré víry, avšak z dalších okolností může vyplynout, že nabyvatel, nehledě na to, kdo je držitelem věci, mohl a měl vědět, že nabývá od neoprávněného. Je však potřeba uvědomit si, že ne vždy dobrá víra vyhraje. Poměříme dva silné principy, musíme proto postupovat tak, abychom našli co nejoptimálnější řešení, proto v případech, kdy původní vlastník věc ztratil nebo mu byla ukradena, nebude novému nabyvateli za určitých okolností stačit ani jeho dobrá víra v oprávnění převodce převést na něj vlastnické právo.³⁰ Ačkoliv OZ pracuje s pojmem dobrá víra, netroufá si na jeho definici. Judikatura a odborná literatura má naštěstí shodnou představu o obsahu tohoto pojmu a můžeme tak vycházet z těchto pramenů.

Víru obecně lze definovat jako vnitřní (psychické) přesvědčení osoby o určitých skutečnostech. Je přitom nerozhodné, zda to, v co osoba věří je skutečné (pravdivé) nebo zda je realita odlišná. Přitom fakt, že skutečnost je odlišná od toho, v co osoba věří, ještě víru osoby samo o sobě automaticky neruší. Dobrá víra přitom není žádný výdobytek moderní doby, právě naopak. Již staří Římané dali bohyni věrnosti a dobrých úmyslů jméno Fides, v pozdějších dobách se s pojmem fides setkáme ve významu vázanosti prohlášením smluvní strany, což dnes označujeme jako bona fides.³¹

Z právního pohledu nás zajímá především víra dobrá a zlá, tu dobrou rozeznáváme ve smyslu subjektivním a objektivním. Objektivní dobrá víra je chápána jako kategorie mravní, mající blízko k dobrým mravům a poctivosti ve smyslu poctivého jednání subjektů občanskoprávních vztahů.³² Naopak subjektivní dobrá víra je řazena do kategorie psychické a vykládáme ji jako „*vnitřní stav subjektu ve vztahu k určité faktické či právní skutečnosti. Vnitřní stav přitom spočívá v neznalosti, nevědomosti subjektu, příp. ve vnitřním přesvědčení*“.³³ Osoba v těchto případech neví a ani nemohla vědět, že věří v něco, co je fakticky jinak. Absentuje zde zavinění, neboť osoba jednala v nezaviněné nedbalosti, proto musíme takový postup považovat za souladný s právním řádem. Jelikož nestačí jen dobrou

---

²⁹ KRÁLÍK, Michal. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 478.

³⁰ JEŽEK, Mojmir. *Změny při nabývání vlastnictví od neoprávněného (nevlastníka) v České republice od 1.1.2014* [online]. rutlandjezek.cz, [cit. 12. června 2015]. Dostupné na <<http://www.rutlandjezek.cz/cz/menu/12/aktuality/clanek-175-zmeny-pri-nabyvani-vlastnickeho-prava-od-neopravneneho-nevlastnika-v-ceske-republice-od-1-1-2014/>>.

³¹ TÉGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 18, č. 1–2, s. 35–40.

³² HURDÍK, Jan. *Zásady soukromého práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 115–125.

³³ ZAPLETAL, Jiří. Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 2, s. 61–62.

víru mít, ale je potřeba ji také dokázat, děje se tak u subjektivní dobré víry na základě objektivních okolností. K posouzení těchto objektivních okolností nám pomůže právní fikce, kterou zkoumáme z pohledu osoby mající rozum průměrného člověka.³⁴ Sama subjektivní dobrá víra následně může mít tři podoby. První počítá se subjektivní vírou určité osoby v jisté skutečnosti. Je přitom lhostejno, na čem osoba svou víru staví, důležité je pouze to, že osoba nemá ponětí o určitých skutečnostech, o kterých kdyby věděla, její dobrá víra by byla vyloučena. V zahraničí se s tímto typem subjektivní dobré víry váže teorie *scientia nocet* (vědění škodí). To, že určitá osoba něco neví, neškodí (nevadí), vadilo by však, pokud by věděla, avšak přesto by jednala stejně. Druhá podoba subjektivní dobré víry, resp. by se dalo hovořit o subjektivní zlé víře, je taková, kdy osoba jedná v hrubé nedbalosti. Existují zde křiklavé okolnosti, které osoba díky své hrubé nedbalosti nepostřehne. Právě proto, že tyto okolnosti byly tak jasné, měla si jich všimnout, což nás nutí ke konstatování, že jednala ve zlé víře. Ve zlé víře ale samozřejmě bude i ten, kdo o těchto skutečnostech ví. Třetí případ subjektivní dobré víry můžeme bez váhání označit za nejpřísnější. Je shodný s druhou podobou, přísnější je však v tom, že se zde nevyžaduje hrubá nedbalost, ale postačí jakákoliv nedbalost. Při zkoumání subjektivní víry se, jak vidno, vždy musíme zaměřit i na zkoumání objektivních okolností, tedy zda jednajícím mohl nebo měl vědět, zda při běžné opatrnosti by věděl atd.

Zároveň je potřeba si uvědomit, že každý je v nějaké víře, ať už v dobré, nebo ve zlé. Na dobrou a zlou víru nelze nahlížet jinak než jako na opozita. Není možné, aby se někdo nacházel jak v dobré, tak ve zlé víře. Pokud je někdo v dobré víře, automaticky to vylučuje mala fide a naopak. Stejně tak je nutné mít na paměti, že zde neexistuje žádné právní vakuum, kdy by jednajícím v situaci, kde právní norma vyžaduje dobrou víru nebo vyloučení zlé víry, nebyl ani v dobré, ani ve zlé víře.³⁵ Opačný názor vyslovil J. Zapletal, když tvrdil: „*Použijeme-li opět kategorie zavinění, pojem zlá víra je velmi blízký pojmu zlý úmysl, zatímco dobrou víru vylučuje i nedbalost, jak bylo již uvedeno. Tedy ten, kdo není v dobré víře, nemusel být automaticky ve zlé víře.*“³⁶ Toto je však dle mého názoru teorie těžko stravitelná, naopak přiléhavější se zdá opačný názor, tvrdící, že sice v běžné mluvě existuje i třetí

---

³⁴ TELEČ, Ivo. Poctivost a důvěra, dobrá víra, dobré mravy, veřejná morálka a veřejný pořádek. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 21, č. 1, s. 2.

³⁵ TÉGL, Petr. Další úvahy o dobré víře v subjektivním smyslu. *Ad notam*, 2007, roč. 13, č. 6, s. 185–189.

³⁶ ZAPLETAL, Jiří. Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 2, s. 64.

kategorie, kdy pokud něco není dobré, nemusí to být automaticky zlé, ale objevuje se tu i něco neutrálního. To je však běžná mluva, tady jsme v právu a víme, že ne vždy to, co v běžné mluvě přiřazujeme k určitému pojmu, má stejný obsah i v řeči právní. A to je právě tento případ. Sledujeme okolnosti, které ospravedlňují dobrou víru, pokud tyto okolnosti nenastaly, je jednající automaticky ve zlé víře a nelze tvrdit, že není v žádné víře.³⁷

Při zkoumání dobré víry, resp. její absence se objevil střet názorů v souvislosti s nabytím od neoprávněného dle § 1109, který požaduje dobrou víru vzhledem ke všem okolnostem. V následujících ustanoveních se však hovoří o dobré víře bez bližšího konkretizování. Je tedy nasnadě otázka, zda bylo úmyslem zákonodárce požadovat objektivizování dobré víry jen v jednom případě.³⁸ Někteří autoři si myslí, že přesně to bylo cílem zákonodárce, který chtěl postavit najisto, že výhradně v rámci § 1109 se vyžaduje dobrá víra vzhledem ke všem okolnostem.³⁹ Můžeme se však setkat i s názorem, že prof. Eliáš je zastáncem toho, aby se dobrá víra objektivizovala ve všech případech, proto je pravděpodobné, že s takovým záměrem bylo přistoupeno i k tvorbě OZ.⁴⁰

Osobně bych se také přikláněla spíše k druhé variantě, ovšem z jiných důvodů než s pouhým konstatováním náhledu prof. Eliáše na tuto problematiku. Myslím si, že právě proto, že je v OZ nadále pojem dobrá víra používán pouze v jeho subjektivním smyslu,⁴¹ který jako vnitřní vztah člověka nelze dokázat jinak než na základě objektivních okolností, musíme se u subjektivní dobré víry vždy zaobírat i jejími objektivními okolnostmi. Navíc soudy již za účinnosti předchozího OZ posuzovaly dobrou víru z tohoto hlediska, když judikovaly např. následující: „*Proto je vždy nutné, aby v situacích, kdy existují o dobré víře kupujícího sebemenší pochybnosti, kupující prokázal, že využil všechny dostupné prostředky k tomu, aby se přesvědčil, že prodávající je skutečně oprávněn převést vlastnictví k předmětné věci, a že tedy byl skutečně v dobré víře.*“⁴² Srovnatelně rozsudek Nejvyššího soudu, ve kterém je zmíněno, že dobrá víra nabyvatele je chráněna jen tehdy, pokud nevěděl a ani nemohl vědět, že nabývá od neoprávněného, využil přitom veškerých možností, aby se přesvědčil

³⁷ TÉGL, Petr. Další úvahy o dobré víře v subjektivním smyslu. *Ad notam*, 2007, roč. 13, č. 6, s. 188–189.

³⁸ BORSÍK, Daniel. Nadobudnutie vlastníctva od neoprávněného ako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 245.

³⁹ SPÁČIL, Jiří. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník I: (§ 1–459): komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 738.

⁴⁰ BORSÍK, Daniel. Nadobudnutie vlastníctva od neoprávněného ako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 245.

⁴¹ TÉGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 18, č. 1–2, s. 40.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 1411/2005.

o oprávnění prodávajícího převést na něj vlastnické právo k věci a je schopen to dokázat.⁴³ Jsem toho názoru, že pokud by nyní neměla být dobrá víra posuzována s ohledem ke všem okolnostem i v ostatních případech nabytí od neoprávněného, jednalo by se o výraznou změnu oproti předešlé právní úpravě, a proto by o tom musela být řeč minimálně v důvodové zprávě k OZ, to se však nestalo. Nabyvateli proto nebude stačit jen jeho dobrá víra, která by nebyla podrobena zkoumání i z objektivního hlediska.

---

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2007, sp. zn. 32 Cdo 44/2007.

3 Základní východiska nabývání od neoprávněného

Než se začneme zabývat rozborem jednotlivých ustanovení týkajících se nabytí vlastnického práva od neoprávněného, je dobré věnovat pozornost některým otázkám, které se k tomuto institutu váží. Proto se v této kapitole zaměřím na to, zda se vůbec může jednat o platnou smlouvu, když stranou smlouvy je auktor, jenž převádí vlastnické právo, které však u něj absentuje. Dále se budu zabývat tím, jestli musí při nabytí vlastnického práva dojít k předání věci a zda musí jít o převod úplatný. Hraje nějakou roli způsob, jakým se věc dostala ze sféry vlastníka? A jak je to s dobrou vírou nabyvatele?

3.1 Absence vlastnického práva auktora a dobrá víra nabyvatele

Můžeme říci, že se jedná o platný kontrakt v případech, kdy jedna strana převádí vlastnické právo, které jí ve skutečnosti vůbec nesvědčí? Bohužel nikde nenajdeme přesnou definici toho, co to vlastně vlastnické právo je. Pokus o vymezení tohoto institutu najdeme v komentáři k OZO, kde se stanoví, že vlastnické právo je cosi, co vzniká dovršením všech podmínek jeho vzniku a trvá, dokud nedojde k naplnění podmínek jeho zániku. Slabinou tohoto vymezení je jednoznačně jeho neurčitost. Uvedená definice nám vlastně prozrazuje pouze to, kdy lze o vlastnickém právu hovořit, nesděljuje nám však již bohužel nic o tom, co to tedy skutečně je.⁴⁴ Ani OZ nám nepodává přesnou definici, to ovšem rozhodně nelze považovat za nedostatek tohoto právního předpisu, právě naopak. Taková vědecká definice nemá v zákoně co dělat, navíc se jedná o institut, u kterého je nemožné vytvořit přesnou a zároveň stručnou definici.⁴⁵ OZ nás ale přesto nenechává tak úplně na holičkách, neboť uvádí alespoň hlavní a obecně akceptované rysy vlastnického práva, kterými jsou jeho „nezávislost, jednotnost, úplnost, elasticita a trvalost“.

Nezávislost vlastnického práva tkví v oprávnění vlastníka libovolně nakládat se svým vlastnictvím, což znamená, že sám vlastník, bez vlivu dalších osob, svobodně rozhodne, jak se svým vlastnictvím naloží. Již z logiky věci však plyne, že tato volnost nikdy nemůže být bezbřehá. Vlastnické právo každého je proto vždy omezeno zákonem a subjektivními právy jiných osob. Dalším rysem vlastnického práva je jeho jednotnost, u které najdeme její pozitivní a negativní složku. Pozitivní složku představuje právě libovolné nakládání vlastníka

---

⁴⁴ SPÁČIL, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář I. § 1–459*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 679.

⁴⁵ SPÁČIL, Jiří. Současné problémy vlastnického práva. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 2, s. 66.

s předmětem jeho vlastnictví, naproti tomu negativní složka je vymezena jako *ius exclusionis*, čili právo vlastníka vyloučit ostatní osoby z užívání nebo působení na vlastníkovu věc. Následujícím rysem typickým pro vlastnické právo je jeho úplnost, k čemuž OZ zaujímá odlišný přístup, než zákon č. 40/1964 Sb., který se odvolával na klasické *ius utendi, fruendi, possidendi, abutendi, disponendi* a *dereliquendi*. Tento výčet dílčích práv vlastníka byl dle důvodové zprávy nedostatečný a nepřesný, neboť při omezení nebo dokonce odpadnutí některého z těchto práv nedošlo ke ztrátě vlastnického práva, a proto by měla být jednotnost vlastnického práva chápána tak, jak ji podává nynější OZ. Elasticitu vidíme právě v té pružnosti, kdy se vlastnické právo obnoví do svého předešlého rozsahu ihned, jakmile odpadnou jeho omezení. A konečně poslední rys – trvalost, ta spočívá právě v tom, že vlastnické právo nezanikne v těch případech, kdy vlastník věci nedisponuje určitým dílčím oprávněním, např. právem věc užívat, požívat.⁴⁶

Nastává tedy situace, kdy neoprávněný není nositelem vlastnického či jiného práva, které převádí (chybí *dominium auctoris*).⁴⁷ Nabyvatel má ovšem dobrou víru v to, že převodce právě tímto právem disponuje. *Bona fide* se zde musí objevovat v okamžiku uzavření smlouvy a musí trvat až do skončení převodu vlastnického práva (samozřejmě pokud zákon nebo smlouva stanoví jinak, potom do účinnosti smlouvy). Pokud se následně po tomto okamžiku začne nabyvatel nacházet v *mala fide*, nevadí to, vlastnické právo již nabyt a stal se novým vlastníkem věci.⁴⁸ Dobrou víru, resp. její absenci bude prokazovat ten, kdo se jí dovolává. Z rozhodovací praxe soudů víme, že důkazní břemeno tíží osobu, pro kterou jsou tyto skutečnosti příznivé.⁴⁹ Toto je jistě požadavek správný a nelze ho označit za příliš přísný. Nabyvatel získal vlastnické právo za specifické situace, proto nemůže být nepřiměřené, aby prokázal svou dobrou víru a okolnosti, za kterých k tomuto nabytí došlo, neboť on sám tyto okolnosti nejlépe zná.⁵⁰

Byť zde tedy máme situaci, kdy absentuje *dominium auctoris*, přesto k převodu vlastnického práva dojde, ovšem pouze za předpokladu, že jinak je smlouva prostá vad, což

---

⁴⁶ *Důvodová zpráva k NOZ* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 5. června 2015]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 261–262.

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 2761/2010.

⁴⁸ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 371.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 1997, sp. zn. 2 Cdon 257/97.

⁵⁰ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 371–372.

znamená především existenci kontraktu mezi k tomu způsobilými subjekty, kteří smlouvou projevují svou vůli převést vlastnické právo. V době převodu musí u auktora existovat vůle převést vlastnické právo (*animus domini transferendi*), u nabyvatele zase vůle nabytí vlastnické právo k věci (*animus dominii accipiendi*),⁵¹ musí nastat účinnost smlouvy atd. Proto pokud smlouva netrpí žádnou vadou, je uzavřena platně, což ostatně výslovně stanovuje § 1760 OZ,⁵² který říká, že samotná neoprávněnost strany disponovat s tím, co má být převáděno, ještě neplatnost smlouvy nevyvolává.

3.2 Předání věci a úplatnost nabytí

Důležitým právním předpisem, se kterým se v souvislosti s institutem nabytí od neoprávněného setkáváme, je také Listina základních práv a svobod. A to proto, že se zde hovoří o dalším podstatném rysu vlastnického práva, a sice o jeho závaznosti, resp. o tom, že vlastnit majetek zavazuje. Na rozdíl od ústavního zákona č. 100/1990 Sb., který neříkal, k čemu je vlastník zavázán,⁵³ se v čl. 11, odst. 3 Listiny jednak stanoví tato vázanost, zároveň se ale určuje i to, k čemu že to je vlastně vlastník zavázán. Tedy že vlastnictví nesmí být užito v rozporu se zákonem, na újmu práv jiných, nesmí poškozovat zdraví lidí, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem. Jak vidno, vlastnické právo zavazuje k určité ostražitosti, k tomu aby vlastník dbal o své vlastnictví, a proto pokud takto ostražitý není, je správné umožnit nabytí od neoprávněného jiné osobě, která byla v dobré víře v oprávnění auktora převést na ni vlastnické právo, a převod proběhl za úplatu.

Trošku jiná situace ale nastane, pokud byl převod bezúplatný, případně kdy je kupní cena pouze symbolická. Hned na začátku můžeme z našich úvah vyloučit § 1110 OZ, kde je přímo zákonem stanoveno, že se musí jednat o nabytí za úplatu. Když se zaměříme na privilegované způsoby takového nabytí, které najdeme v § 1109 OZ, většina je opět možná jen za úplatu, avšak v případě nabytí dědictví od neoprávněného dědice, kterému bylo dědictví potvrzeno a u nabytí od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku, může dojít i k darování. Ve druhém z uvedených případů mohou být

---

⁵¹ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 344.

⁵² DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 351.

⁵³ KANDA, Antonín. K problematice nového čs. občanského práva. *Právník*, 1991, roč. 130, s. 524.

darem například různé reklamní předměty od podnikatele. Stejně tak může k darování nebo k prodeji věci za symbolickou úplatu dojít v případech spadajících pod § 1111 OZ.⁵⁴

Pokud bychom se při řešení otázky, zda chránit dobrou víru nabyvatele i v těch případech, kdy věc dostal darem nebo ji získal pouze za symbolickou cenu, rozhodli hledat inspiraci v zahraničí, příliš si nepomůžeme. I v zahraničí je totiž k této otázce přistupováno odlišně, například ve Francii Code Civil nevyžaduje, aby se jednalo o úplatný převod,⁵⁵ v Rakousku však naopak postačí již pouhá skutečnost, že se jedná o nabývací titul za úplatu.⁵⁶ Je škoda, že důvodová zpráva k OZ o tomto tématu mlčí, nezbyde proto soudům nic jiného, než aby tuto otázku vyřešily judikatorně.

Faktem nicméně zůstává, že ve všech ustanoveních OZ týkajících se nabytí od neoprávněného je použit obrat *získal-li*, který je navíc v § 1109, písm. c) doplněn slovem za úplatu, stejně tak k nabytí dle § 1110 musí dojít za úplatu. Z uvedeného by se dalo usuzovat, že zákonodárce chtěl chránit lukrativní nabytí ve všech případech, kdy explicitně nezdůraznil, že musí dojít k úplatnému nabytí vlastnického práva. Nabytí od neoprávněného však představuje jakousi výjimkou. Pokud je něco označováno jako výjimka, potom by tím nemělo být plýtváno, nemělo by to být zbytečně rozšiřováno. Jedná se o institut, u kterého je obrovský akcent kladen na dobrou víru nabyvatele, po kterém se požaduje, aby prokázal svou bona fide tím, že využil všechny dostupné prostředky, které měl k dispozici, aby se přesvědčil

o tom, že osoba, která na něj vlastnické právo převádí, je k tomuto převodu oprávněna.⁵⁷

U onerózního nabývání s tímto požadavkem není problém, tam je to naprosto na místě, ovšem v případě darování? Řekla bych, že u darování toto po nikom žádat nemůžeme, podstatou darování je přece to, že se nabývá bezúplatně, je proto nasnadě, že když něco nabývám, aniž bych za to sama poskytovala nějakou protihodnotu, nebudu takové nabývání prověřovat tak detailně. Navíc z § 2065 OZ zjistíme, že v případech, kdy dárce vědomě daruje cizí věc a obdarovanému tuto skutečnost zamlčí, nahradí mu škodu, která z toho vznikne. Obdarovaný zde má poměrně snadný přístup k náhradě škody vzniklé takovým darováním.

---

⁵⁴ UHLÍŘOVÁ, Marta. *Převod vlastnického práva a nabytí od neoprávněného* [online]. The International Scientific Conference INPROFORUM, 2013, [cit. 20. června 2015]. Dostupné na <<http://ocs.ef.jcu.cz/index.php/inproforum/INP2013/paper/viewFile/301/318>>.

⁵⁵ BORSÍK, Daniel. Nadobudnutie vlastníctva od neoprávněného ako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 240.

⁵⁶ DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 351.

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2012, sp. zn. 23 Cdo 2569/2010.

Proto zastávám názor, že v případě darování by nemělo dojít k tomu, že by původní vlastník věci nebyl chráněn, právě naopak, vlastnické právo původního vlastníka by zde mělo dostat přednost před vlastnickým právem obdarovaného, který má možnost se zhojit na dárci. Opačný postup by byl dle mého názoru vůči původnímu vlastníkovi až příliš přísný.

Pokud se tedy vydáme tou cestou, že lukrativní nabytí by nemělo být chráněno, mohou nastat situace, kdy bude vlastnické právo formálně převedeno na základě kupní smlouvy, na první pohled tedy půjde o úplatný převod, avšak ve skutečnosti k zaplacení kupní ceny nikdy nedojde a fakticky tak dojde k darování. Soudy tuto otázku řešily již v minulosti a na základě zásady *nemo turpitudinem suam allegans auditur* (nikdo se nemůže dovolávat vlastní nepoctivosti) dospěly k názoru, že uzavření kupní smlouvy pouze pro forma nemůže dostačovat a platný bude disimulovaný právní úkon.⁵⁸ V našem případě tedy darování, které by v těchto případech nemělo být chráněno v tom smyslu, aby byl obdarovaný chráněn na úkor původního vlastníka věci.

Nabízí se ještě jedna alternativa, dle mého názoru značně složitější. Co když kupní cena nebude odpovídat skutečné hodnotě věci? Mířím tím na situace, kdy například z důvodu dobrých přátelských vztahů mezi stranami nebo proto, že jsou strany vedeny vidinou dalších společných obchodů nebo z jakýchkoliv jiných podobných důvodů, je kupní cena záměrně stanovena jako nižší. V těchto situacích bude potřeba velice podrobně zkoumat všechny okolnosti. Osobně bych se ale přikláněla k tomu, že jistou hranicí může být 50 % skutečné hodnoty věci. Tam, kde smluvená kupní cena bude představovat méně než polovinu skutečné hodnoty věci, neměl by být takový kupující chráněn. Jednak proto, že poskytl plnění výrazně nižší než původní vlastník věci a jednak proto, že v takovém případě mohl tušit, že něco není v pořádku. Pokud by ujednaná kupní cena byla vyšší než polovina skutečné hodnoty věci, posuzovala bych to již jako klasickou koupi. Rozhodně bych ale nešla tou cestou, že by byl nový nabyvatel chráněn pouze v tom rozsahu, v jakém poskytl protiplnění, což by například při stanovení kupní ceny na 75 % skutečné hodnoty věci mělo znamenat, že by nový nabyvatel získal spoluvlastnický podíl ve výši $\frac{3}{4}$, zatímco původní vlastník věci by nadále disponoval podílem ve výši $\frac{1}{4}$.⁵⁹ Takovýto přístup je prosazován

---

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. března 2005, sp. zn. 22 Cdo 1917/2004, shodně Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2008, sp. zn. 22 Cdo 1294/2006.

⁵⁹ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 351–352.

v Polsku⁶⁰ a pro mne je jen těžko představitelné, jak může takové spoluvlastnictví fungovat. Navíc se nacházíme v soukromém právu a je nepředstavitelné nutit někoho do určitého právního vztahu, když by zde měla platit smluvní volnost. Přikláním se tedy k názoru, že vždy půjde buď o nabytí onerózní nebo lukrativní, zlatá střední cesta zde neexistuje a bude jen na posouzení všech okolností, zda budeme dané nabytí posuzovat jako úplatné nebo ne. Netvrdím striktně, že rozlišující hranice bude vždy 50 % skutečné hodnoty věci, vždy bude potřeba zkoumat každý případ zvlášť, přičemž zásadní roli bude hrát především úmysl stran věc darovat nebo prodat.⁶¹

Další neméně důležitou otázkou, kterou bych ráda v této podkapitole řešila, je tradice. Pro účely této práce jsou zásadní movité věci neevidované ve veřejných seznamech, proto se zaměřím pouze na ně. OZ č. 40/1964 Sb. stál na principu tradice, smlouva tedy plnila jen obligační funkci, zakládala pouze právo na převod vlastnického práva, ke kterému však došlo až samotnou tradicí, tedy předáním věci (nedohodly-li se strany jinak). Naopak OZ č. 89/2012 Sb. se vydal cestou konsenzuálního principu. To není v Evropě nic neobvyklého, neboť i v Itálii a Francii se vlastnické právo převádí již účinností smlouvy.⁶²

S ohledem na to, že původní vlastník věci nemá vždy možnost nezávislého výběru osoby, které svou věc svěří, nemůže se vždy přesvědčit o kvalitách takové osoby a ne ve všech případech může zabránit neoprávněnému disponování se svou věcí, přesto však za toto jednání nese následky.⁶³ Považuji proto za správné přijmout názor, podle kterého by se v případě nabytí věci od neoprávněného okamžik přechodu vlastnického práva vztahoval k převzetí věci. Právě z titulu držby auktora přeci budeme nejčastěji dovozovat dobrou víru nového nabyvatele. Slovní spojení *získal-li*, objevující se v § 1109 až 1112 OZ, bych potom vykládala, jako dostal-li do své moci, byla-li mu věc předána. Tedy tak, že v případě nabytí od neoprávněného musí vždy mezi auktozem a novým nabyvatelem dojít k tradici. Aby auktor mohl věc novému nabyvateli předat, musí ji mít u sebe, resp. ve své moci. Měly by se proto vyžadovat přísnější podmínky než které stanoví § 1099 OZ, který obsahuje základní premisu, ve které říká, že k převodu vlastnického práva u věcí určených jednotlivě dojde již samotným

---

⁶⁰ SZPUNAR, Adam. *Nabytie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. wydanie. Warszawa: Zakamycze, 1999, s. 117.

⁶¹ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 351–352.

⁶² DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 350.

⁶³ LUBY, Štefan. Nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka. In LUBY, Štefan. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA EDITION, 1998, s. 440.

nabytím účinnosti smlouvy, kterou se vlastnické právo převádí. To ale neplatí, pokud je něco jiného stanoveno zákonem nebo ujednáno stranami. Jiná pravidla se však uplatní pro prodej zboží v obchodě, kdy kupující nabývá vlastnické právo až převzetím věci. Při samoobslužném prodeji naopak nabyde kupující vlastnické právo až úplným zaplacením kupní ceny. Za jistou indicii značí, že u převodu od neoprávněného je potřeba tradice považují § 1100 OZ, po jehož přečtení zjistíme, že v případech, kdy strana postupně uzavřela více smluv s různými osobami a převedla tak na ně vlastnické právo k věci nezapsané ve veřejném seznamu, stane se vlastníkem ta osoba, které převodce vydal věc nejdříve. Pokud žádné z těchto osob věc nevydal, stane se vlastníkem ta osoba, jejíž smlouva nabyla účinnosti nejdříve.

Pokud uzavřeme, že v případě nabytí od neoprávněného bude tradice vždy nezbytnou podmínkou dovršení převodu vlastnického práva, nesmíme zapomínat na to, že k předání věci může dojít různými způsoby. Typickým a pravděpodobně nejjednodušším způsobem převodu bude traditio corporalis (hmotné odevzdání věci). Tradice bude dokončena, jakmile nabyvatel skutečně fyzicky ovládne předávanou věc. Mohla by zde snad nastat jediná situace, kdy bychom mohli být na pochybách, zda již k předání věci skutečně došlo, bylo by tomu tak pravděpodobně v případě, kdy by věc novému nabyvateli nepředával sám auktor. Je potřeba zdůraznit, že nestačí pouhá skutečnost, že se již převodce své držby vzdal (a pověřil např. třetí osobu, aby za něj předala věc novému nabyvateli), k předání skutečně dojde až ve chvíli, kdy nový nabyvatel věc fyzicky ovládá.

Z dalších možností, bohužel už komplikovanějších, jak předat věc, lze zmínit např. traditio brevi manu. K takové tradici dochází v případech, kdy má nový nabyvatel věc již u sebe, fyzicky ji tedy ovládá. Osoba má věc u sebe například z důvodu výpůjčky nebo nájmu, posléze se ale rozhodne věc nabýt a uzavřít s převodcem smlouvu. V tomto případě se vlastnické právo nenabývá zpětně k okamžiku, kdy k předání věci došlo, ale opět účinností smlouvy a předání je pouhou podmínkou, kterou je potřeba splnit k tomu, aby vlastnické právo skutečně přešlo na nového nabyvatele. V těchto případech je však potřeba zkoumat, kým byla věc v minulosti předána novému nabyvateli. Pokud totiž věc předával někdo jiný, než osoba, o které se nyní nabyvatel domnívá, že je vlastníkem věci (neoprávněný), nebo pokud k předání došlo bez souhlasu neoprávněného, je ochrana nabyvatele vyloučena vzhledem k nemožnosti jeho dobré víry.

U tradice longa manu najdeme podobnost s traditio corporalis v tom, že nabyvatel musí věc skutečně ovládat, aby k tradici došlo. Pokud tak převodce někomu předá klíče od

skladu, ve kterém se nachází zboží, je to dostačující předání, které je hodno ochrany. Pokud se však ve skladu žádné zboží nevyskytuje, nabyvatel neměl vůbec možnost s věcmi nakládat, nemohl je začít fyzicky ovládat a k předání tak nedošlo.

Jako poslední způsob možného předání věci je dobré zmínit *constitutum possessorium*, což lze označit za přesný opak *traditio brevi manu*. Podstatou je to, že převodce si věc nechává nadále u sebe, např. z důvodu nájmu, výpůjčky. V Německu a Polsku panuje jednomyslný názor, že takovému předání nelze poskytnout ochranu, protože osoba, která má v úmyslu věc nabýt, důvěřuje převodci stejně jako původní vlastník věci, proto zde není důvod odepřít ochranu původnímu vlastníku.⁶⁴

To, že k přechodu vlastnického práva v případě nabytí od neoprávněného nepostačuje pouhá účinnost smlouvy, ale musí dojít i k předání věci, najdeme i v polském právu. Polský KC sice nepoužívá slova *získal-li* někdo movitou věc, nýbrž obrat *vydá ji nabyvateli* (čl. 169, § 1 KC), z čehož jednoznačně plyne, že k předání dojít musí, přičemž nestačí pouhé předání věci, musí být uzavřena i smlouva a musí se zde objevovat shodná vůle stran. Za zmínku stojí skutečnost, že u *traditio brevi manu* je upozorněno na to, že k přechodu vlastnického práva dojde pouze v případě, kdy osoba, se kterou nový nabyvatel uzavřel smlouvu a tradent byla tatáž osoba. Při *traditio longa manu* potom polská nauka požaduje, aby na straně převodce došlo ke ztrátě úmyslu držet věc jako vlastní (*animus possidendi*) a na straně nového nabyvatele nastalo faktické ovládnutí věci, k čemuž může sloužit např. předání dokumentů, předání klíčů apod. V případě *constitutum possessorium* panuje v Polsku shodný názor, že k přechodu vlastnického práva na nového nabyvatele nedojde. Výjimku, kdy však vlastnické právo přejde, by představovala situace, kdy by po skončení např. nájmu došlo k předání věci zpět, potom by se stal vlastníkem nový nabyvatel na úkor původního vlastníka věci. Navzdory těmto skutečnostem je potřeba podotknout, že v případě dražby dojde k přechodu vlastnického práva již samotným příklepem a ne až v okamžiku předání věci, stejně tak v případě exekučního prodeje nebude přechod vlastnického práva spojen až s okamžikem vydání věci.⁶⁵

---

⁶⁴ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 350–351.

⁶⁵ WILKE, Maria. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 1. wydanie. Warszawa: Wydawnictwo naukowe, 1980, s. 71–76.

3.3 Způsob, jakým se věc dostala ze sféry vlastníka

Zkoumání toho, zda se věc dostala z vlastníkovy vlivu dobrovolně či proti jeho vůli nalezneme již v římském právu, kde platilo *ubi rem meam invenio, ibi vindico*, takže ani nabyvatelova dobrá víra nestačila k tomu, aby vlastnické právo od neoprávněného nabyt. Stejně tak germánské právo dávalo původnímu vlastníku právo domáhat se svého vlastnictví zvláštní žalobou, pokud věc pozbyl krádeží nebo ztrátou.⁶⁶ BGB v § 935, odst. 1 podával demonstrativní výčet případů, ve kterých dobrověrnému nabyvateli k nabytí vlastnického práva nebude stačit ani jeho dobrá víra (jednalo se o případ krádeže, ztráty a jiného obdobného způsobu).⁶⁷ Ačkoliv se v rámci pohledu na nabytí od neoprávněného ne vždy shodne česká doktrína s polskou, je i v Polsku upozorněno na potřebu sledovat úmysl vlastníka, zda-li o věc přišel dobrovolně či nikoliv.⁶⁸ Polský Nejvyšší soud uvedl, že čl. 169, § 1 KC (nabytí od neoprávněného) dopadá jen na případy, kdy se věc ocitla u jiné osoby než u vlastníka, na základě jeho dobrovolnosti. Nikoliv tedy na případy ztráty, krádeže nebo jiného způsobu pozbytí věci, v těchto případech se nabyvatel může stát vlastníkem věci až po uplynutí 3 let od okamžiku, kdy původní vlastník o svou věc přišel (čl. 169, § 2 KC).⁶⁹ S podobnou úpravou se můžeme setkat i ve Švýcarsku, kde je však původnímu vlastníku v případě krádeže, ztráty, případně jiného způsobu zmizení věci z vlastníkovy sféry poskytnuta možnost reivindikace, která zaniká až uplynutím lhůty 5 let.⁷⁰

Český OZ sleduje způsob, jakým se věc ocitla mimo sféru původního vlastníka v § 1109, písm. c) a dále v § 1110 a 1111. Nicméně ani v rámci těchto skutkových podstat nestanovuje zákoník stejné podmínky. V rámci § 1109, písm. c) je řečeno, že vlastníkem věci se stane ten, kdo získal věc nezapsanou ve veřejném seznamu, a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany převést vlastnické právo na základě řádného titulu, pokud k nabytí došlo za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil. Toto ustanovení se jeví jako spravedlivé, neboť sám vlastník si zvolil osobu, které důvěřoval a svěřil jí svou věc. Proto pokud byla jeho důvěra následně zklamána, je správné, že se tato

⁶⁶ KOTÁSEK, Josef. K nabytí od nevládníka. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2005, roč. 13, č. 2, s. 133.

⁶⁷ BORSÍK, Daniel. Nadobudnutie vlastníctva od neoprávněného ako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 242.

⁶⁸ RUDNICKI, Marcin. *Nabycie rzeczy ruchomej od nieuprawnionego* [online]. lexplay.pl, 2011 [cit. 26. června 2015]. Dostupné na <<http://lexplay.pl/artukul/Prawo-Umow/Nabycie-rzeczy-ruchomej-od-nieuprawnionego-art.-169-k.c>>.

⁶⁹ Sąd Najwyższy z dnia 14 stycznia 2005, III CK 217/04.

⁷⁰ ADAM, Jakub. Nabytí vlastnického práva od nevládníka. *Právní praxe*, 1997, roč. 45, č. 4, s. 266.

skutečnost dotkne pouze sféry původního vlastníka a ne nového nabyvatele. Problém však může nastat v případě, kdy se jedná o věc ve spoluvlastnictví, případně o věc spadající do společného jmění manželů. V případě SJM postačuje, aby byla věc svěřena kýmkoli z manželů. V případě spoluvlastnictví nás zřejmě nepřekvapí, že svěřit věc jiné osobě může většinový spoluvlastník, avšak ne jen on! Pokud měl totiž minoritní spoluvlastník věc ve své moci na základě souhlasu většinového vlastníka, tuto věc poté následně vydá další osobě, půjde o svěřením věci. Pokud ale k vydání minoritním vlastníkem dojde i přes zákaz majoritního vlastníka, ke svěřením nedojde.⁷¹

Při zkoumání naplnění všech předpokladů, které toto ustanovení OZ vyžaduje, může nastat situace, kdy budeme váhat, jestli zde skutečně došlo ke svěřením věci. Pokud zjistíme, že odevzdání věci bylo vědomé a dobrovolné, půjde o svěřením věci, lhostejno zda vlastníková vůle byla následně jiná. Stejně tak se o svěřením věci bude jednat, kdy sice nedojde ke svěřením věci samotné, nýbrž budou poskytnuty prostředky, díky kterým lze s věcí disponovat.⁷² Důležitým prvkem je proto vůle vydat věc. Nevyžaduje se, aby zde došlo k právnímu jednání, kdy by měl vlastník vůli způsobit právní následky. Proto lze o svěřením věci mluvit i tam, kde byla věc vydána na základě neplatného právního jednání, na základě titulu domnělého či neplatného.

V případě neplatného titulu však uvedené neplatí bezpodmínečně. Výjimku bude představovat situace, kdy chybějící svéprávnost vlastníka způsobí neplatnost titulu, k tomu dojde například, když vydání věci překročí rozsah, ve kterém je osoba schopna svou vůli ovládnout a uvědomit si konsekvence takového jednání.⁷³ V Polsku je na situaci, kdy k vydání věci dojde osobou, která není schopna právně jednat, nahlíženo tak, že taková osoba není schopna dobrovolně převést své vlastnické právo na jinou osobu, a proto pokud k tomuto jednání dojde, je nutné takto převedenou věc považovat za ztracenou.⁷⁴ Naopak názory na

---

⁷¹ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 121–123.

⁷² ROUČEK, František. In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl druhý*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 323.

⁷³ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 123–124.

⁷⁴ WILKE, Maria. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 1. wydanie. Warszawa: Wydawnictwo naukowe, 1980, s. 40.

řešení situace, kdy byl původní vlastník pouze omezen ve svéprávnosti, jsou v polské nauce divergentní.⁷⁵

Diskutabilní se však jeví i to, zda-li absentuje prvek dobrovolnosti v případech, kdy byla věc vylákána na základě lsti. Pokud bychom se snažili najít pomoc v polské nauce, nepomůžeme si, neb názor zde není jednotný. Setkáme se tak s tvrzením, že ani v této situaci se nejedná o věc vydanou proti vůli vlastníka.⁷⁶ Stejně tak ovšem existuje idea, dle které je potřeba brát ohled na okolnosti, za nichž původní vlastník jednal, a proto se nový nabyvatel nemůže stát vlastníkem dříve než po uplynutí tří let.⁷⁷ Na našem území se tato problematika řešila již za účinnosti OZO, kdy platilo, že „o svěřeni nelze mluvit, byla-li věc vylákána podvodně“.⁷⁸ Tento názor je však již nutno považovat za překonaný, neboť se původní vlastník choval nedbale. Přestože byla jeho vůle utvářena ve chvíli, kdy byl úmyslně uveden v omyl, byla jeho vůle dobrovolná, proto se jeví správným i zde chránit nového nabyvatele, jenž nabýval v dobré víře. V případě prostého omylu, kdy byla věc vydána dobrovolně, potom problémy vznikát nebudou, neboť zde máme prvek dobrovolnosti, půjde tedy o svěřeni věci.

Od omylu je však třeba odlišovat situace, kdy k vydání věci dojde na základě výhrůžky. Takovým případem může být výhrůžka užití násilí, která bude dostatečně intenzivní na to, aby ve vlastníkovu vzbudila důvodnou obavu. V těchto případech proto nemůže dojít k svěřeni věci.⁷⁹ Pod pohrůžkou násilí člověk není schopen jednat dobrovolně, což potvrzuje i polská nauka, když si stojí za tím, že v těchto případech opustila věc sféru vlivu vlastníka proti jeho vůli.⁸⁰

Může nastat i situace, kdy vlastník svěří věc osobě, zároveň jí však dá pokyny k tomu, jak s věcí naložit. Pokud osoba, které byla věc svěřena, tuto následně převede na nového nabyvatele, bude nový nabyvatel chráněn ustanovením § 1109, písm. c) OZ. Není na místě,

---

⁷⁵ SZPUNAR, Adam. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. wydanie. Warszawa: Zakamycze, 1999, s. 115.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ GOLA, Alfred. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 1. wydanie. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1982, s. 52–53.

⁷⁸ ROUČEK, František. In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl druhý*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 323.

⁷⁹ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 124.

⁸⁰ SZPUNAR, Adam. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. wydanie. Warszawa: Zakamycze, 1999, s. 115.

aby se vnitřní pokyny původního vlastníka dotkly nového nabyvatele, když proces svěřeni věci byl již dokonán, a to na základě dobrovolnosti původního vlastníka.⁸¹ Je pouze chybou původního vlastníka, že nebyl dostatečně vigilantní při výběru osoby, jíž věc svěřil, bylo by proto nespravedlivé jej chránit vůči novému nabyvateli v dobré víře.

Obtížnou se může jevit otázka, zda jako svěřeni posoudit i případy, kdy podkladem pro vydání věci bylo rozhodnutí orgánu veřejné moci. Při hledání řešení se nabízejí dvě varianty. Jedna možnost je nahlížet na tuto situaci tak, že je podobná případům svěřeni věci na základě výhrůžky násilí, potom by bylo možno uzavřít, že se o svěřeni věci nejedná. Druhé, přiléhavější, řešení nalezneme sice v polské nauce, avšak mělo by být používáno i na našem území.⁸² Polská dogmatika tvrdí, že v případech, kdy rozhodnutí orgánu veřejné moci bylo v souladu s právem, nedošlo k svěřeni věci proti vůli vlastníka. Opačně je naopak potřeba posoudit situace, kdy rozhodnutí orgánu veřejné moci v souladu s právem nebylo. V těchto případech bude totiž osoba, které je věc vydávána, ve zlé víře, proto není na místě takového člověka chránit oproti původnímu vlastníku.⁸³

U následujících dvou ustanovení týkajících se nabytí od neoprávněného sice již o svěřeni zmínku nenalezneme, neboť § 1110 OZ stanoví, že pokud někdo získal v dobré víře za úplatu použitou movitou věc od podnikatele, který při své podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku obchoduje s takovými věcmi, vydá ji vlastníku, který prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu věc byla odňata svémocně a že od ztráty nebo odnětí věci uplynuly nejvýše tři roky. Z § 1111 OZ potom zjistíme, že získal-li někdo movitou věc za jiných okolností, než které stanoví § 1109 nebo 1110, stane se vlastníkem věci, pokud prokáže dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci. To neplatí, pokud vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu. Nicméně i zde je na místě sledovat způsob, jakým se věc ocitla mimo sféru vlastníka.

Dalším ze způsobů, jak se věc dostane ze sféry vlastníka je její svémocné odnětí. Legální definici svémoci (na rozdíl od svépomoci) přímo v textu zákona nenalezneme, rozumíme jí však „*chování svévolné, nelegitimní, směřující k dosažení něčeho (získání práva nebo věci), na co jednající nemá ani podle vlastního přesvědčení subjektivní právo. Svémoc je*

---

⁸¹ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 125.

⁸² Tamtéž.

⁸³ SZPUNAR, Adam. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. wydanie. Warszawa: Zakamycze, 1999, s. 117–118.

tak z povahy věci v rozporu se zákonem".⁸⁴ Naproti tomu svépomoc spočívá v právním dovoleném chránění svého práva z důvodu, že zde není efektivnější způsob ochrany.⁸⁵ Byť zákon nehovoří výslovně o násilném svémocném odnětí, odnětí vyžaduje aktivní jednání, které bude buďto násilné nebo nenásilné povahy. Důležité je, že k odnětí dojde při absenci souhlasu vlastníka, resp. v případě, kdy vlastník projeví vůli opačnou. Zavinění původního vlastníka zde nehraje roli. Nezajímá nás, zda mohl odnětí věci zabránit.

Je paradoxní, že v § 1110 i 1111 OZ je shodná ochrana poskytnuta původnímu vlastníku, ať mu věc byla svémocně odňata nebo ji pozbyl ztrátou. Ke ztrátě přitom dojde, pokud věc „*opustila sféru dosavadního vlastníka (jiné osoby) proti jeho vůli*“. Na ztrátě věci se tak nepodílí žádná třetí osoba, na první pohled zde proto nevidíme žádný důvod k ochraně původního vlastníka. Ovšem při detailnějším zkoumání zjistíme, že ne vždy dojde ke ztrátě věci z důvodu pochybení původního vlastníka. Taková situace nastane, kdy ztrátu věci nebylo možné odvrátit, předvídat či ovlivnit, např. věc během autonehody vypadne z auta, věc strhne lavina atp. V těchto situacích nikdo nejednal nedbale a je na nás, abychom se rozhodli, zda je správné chránit nového nabyvatele, který věc nabyl v dobré víře či původního vlastníka, který ztrátě věci nemohl zabránit. Mám za to, že spravedlivé bude v těchto případech chránit původního vlastníka. Zákonodárce však z důvodu lepší přehlednosti právního předpisu již nediferencuje případy, kdy se věc ztratí z důvodu na straně vlastníka, který např. nechá ve spěchu peněženku na místě plném lidí a následně není schopen si vybavit, kde věc zůstala.⁸⁶

Rozhodně nerozporuji skutečnost, že takové dělení by mělo negativní dopad na přehlednost zákona a mohlo by působit kazuisticky. Myslím si ale, že právě proto by se právní nauka a české soudy měly postarat o to, aby se mezi těmito způsoby ztráty věci rozlišovalo. U svěření věci také zkoumáme bystrost původního vlastníka. Pokud si vybere chybně osobu, které svou věc svěří, pyká za toto své pochybení. Stejně pravidlo bychom měli uplatnit i zde. Pokud k pochybení došlo na straně původního vlastníka, který jednal nerozváženě, roztěkaně a z důvodu tohoto pochybení se věc ztratila, nemyslím si, že by měl být chráněn.

---

⁸⁴ KÜHN, Zdeněk. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek I, § 1–117*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 244.

⁸⁵ ELIÁŠ, Karel. Proč se svépomoci říká svépomoc. *Právní rozhledy*, 2003, roč. 11, č. 10, s. 496.

⁸⁶ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 125–126.

Původní vlastník však bude podle § 1111 OZ chráněn vůči novému nabyvateli, když prokáže, že věc pozbyl činem, který měl povahu úmyslného trestného činu. Přičemž k posouzení toho, zda byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, je dle slov Ústavy povolán pouze soud. Civilní soud je potom podle § 135 OSŘ tímto rozhodnutím vázán. Pokud o vině a trestu doposud rozhodnuto nebylo, může soud tuto otázku vyřešit jako prejudiciální.⁸⁷ Důležité je, že se nepožaduje, aby byl spáchán úmyslný trestný čin, nýbrž postačí spáchání činu, jenž měl povahu úmyslného trestného činu, což není totéž.

Aby mohl být nějaký čin považován za trestný, musí být protiprávní a musí naplňovat znaky uvedené v zákoně. Nelze přehlédnout, že ne každý čin, který je právem zapovězen, je trestný, neboť se může jednat např. o přestupek nebo disciplinární delikt.⁸⁸ Mezi činy povahy úmyslného trestného činu spadají jak trestné činy úmyslné, tak činy, kterým chybí některý obecný znak trestného činu (věk, přičetnost, rozumová a mravní vyspělost) nebo znak typový (jimi je tvořena skutková podstata trestného činu). O čin povahy úmyslného trestného činu půjde, spáchá-li čin osoba nepřičetná, nevznikne-li škoda ve výši, jakou zákon požaduje pro to, aby byla naplněna skutková podstata, činem povahy úmyslného trestného činu bude i situace, kdy došlo k zániku trestní odpovědnosti, např. proto, že pachatelé byla udělena milost nebo zemřel.

Mezi činy povahy úmyslného trestného činu by ale neměly být zařazovány činy spáchané v krajní nouzi či nutné obraně. Jedná se o okolnosti vylučující protiprávnost, z důvodu absence protiprávnosti tak takový čin vůbec nelze považovat za trestný. Stejně tak čin, ke kterému došlo se svolením poškozeného, které je taktéž řazeno mezi okolnosti vylučující protiprávnost, by neměl být pro účely § 1111 OZ považován za čin povahy úmyslného trestného činu. Nalezneme zde totiž prvek dobrovolnosti na straně poškozeného, který dal k činu svolení. Stejně tak nelze původního vlastníka tímto ustanovením zákona bránit vůči novému nabyvateli v případě zpronevěry. Opět to byl totiž vlastník, kdo svou věc svěřil pachatelé, který si ji následně přisvojil.

Naši pozornost vyžaduje i pojem pozbyl, objevující se v § 1111 OZ, zatímco v předcházejícím ustanovení nalezneme výraz odnětí. Pod pozbytí je možné podřadit více situací, jedná se o výraz obsáhlejší než pouhé odnětí. Aby bylo možné hovořit o odnětí, musí

---

⁸⁷ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 127.

⁸⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 114–115.

třetí osoba aktivně jednat. Naopak pod pozbytí lze zařadit i ztrátu věci. K pozbytí proto může dojít tak, že pachatel poškozenému věc odejme, ale i tak, že se věc ocitne mimo sféru vlastníka jiným způsobem, např. proto, že došlo k jejímu listivému vylákání. Již výše bylo popsáno, že na listivé vylákání věci je nahlíženo jako na její dobrovolné svěření, což platí pro případy uvedené v § 1109, písm. c) OZ, kdy nový nabyvatel nabyl věc za úplatu. Pokud však nový nabyvatel úplatu neposkytl, nemůže se jednat o tento případ, situace bude proto posouzena dle § 1111 OZ, kde má původní vlastník možnost se svého vlastnického práva dovolat.⁸⁹

---

⁸⁹ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 127–128.

4 Nabytí od neoprávněného v zákoně č. 89/2012 Sb.

4.1 Obecný pohled na problematiku

Byť slýcháme názory, že nově OZ umožňuje nabytí od neoprávněného, víme, že se o úplnou novinku v našem právním řádu nejedná. Cum grano salis můžeme říci, že se OZ přiklání k úpravě, kterou jsme v minulosti našli v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Od čeho však OZ naštěstí upustil, je dvojí úprava tohoto institutu, kterou jsme dříve našli v zákoníku občanském i obchodním. Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. až na výjimky institut nabytí od neoprávněného neznal, naopak obchodní zákoník takové nabytí vlastnického práva připouštěl. Na danou situaci poté nutně musely reagovat další zákony, např. zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, který v § 20 normoval možnost nabytí od neoprávněného v případě kdy osoba, na kterou byl cenný papír převáděn, nevěděla a ani nemusela vědět, že převodce není k tomuto převodu oprávněn.⁹⁰ Dále lze zmínit zákon č. 256/2004 Sb. o podnikání na kapitálovém trhu, pozornost upoutávala také veřejná dražba, která byla upravena zákonem o veřejných dražbách, ale věnovala se jí samozřejmě i judikatura. Lze poukázat především na rozsudek Nejvyššího soudu, ve kterém se praví: *„příklepem v dražbě, provedené v rámci výkonu rozhodnutí prodejem věcí movitých, spolu se zaplacením nejvyššího podání a převzetím vydražené věci vydražitelem po udělení příklepu dochází k přechodu vlastnického práva k vydražené věci na vydražitele, i když povinný nebyl vlastníkem dražené věci a její vlastník o probíhajícím výkonu rozhodnutí nevěděl“*.⁹¹ Dnes účinný OZ se veřejné dražbě věnuje již přímo v § 1109. Roztříštěnost úpravy, která navíc chránila hlavně ty nejsilnější, podkopávala autoritu takového institutu a celkovou rovnováhu celého systému.⁹²

Perličkou dané úpravy bylo, že se kontrahující strany mohly dle § 262, odst. 1 obchodního zákoníku dohodnout, že se na jejich závazkový vztah použije obchodní zákoník, přestože na jedné, popř. obou stranách nevystupoval podnikatel a daný vztah se netýkal jejich podnikatelské činnosti. K úpravě obsažené v obchodním zákoníku se tak mohl přihlásit kdokoli, avšak strany tak musely učinit písemně (§ 262, odst. 2 obchodního

⁹⁰ PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originálním způsobem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 162.

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2004, sp. zn. 22 Cdo 1229/2003.

⁹² ELIÁŠ, Karel. *Mobilis non habent sequelam* (O nabytí vlastnického práva od neoprávněného). *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 3, s. 65.

zákoníku), náležitosti takového prohlášení však stanoveny nebyly.⁹³ Pokud se strany podrobily této úpravě, otevírala se před nimi možnost nabytí od neoprávněného, kterou tehdejší OZ umožňoval jen výjimečně. Obchodní zákoník totiž v § 446 umožňoval, aby kupující nabyl vlastnické právo od nevlastníka, pokud v době, kdy měl vlastnické právo nabýt, byl v dobré víře, že prodávající je vlastníkem a je oprávněn nakládat se zbožím za účelem jeho prodeje. Možnost volby obchodního zákoníku byla ospravedlňována především jeho větší přísností spočívající v objektivní odpovědnosti (na rozdíl od subjektivní odpovědnosti v OZ). Naproti tomu je ale potřeba postavit původního vlastníka věci, který o volbě obchodního zákoníku neví zhora nic, a proto nejspíš pouhé konstatování větší přísnosti neuspěje.⁹⁴

Bohužel se již v této době vědělo, že ani úprava obsažená v obchodním zákoníku není bezchybná. Kladně bylo hodnoceno upřednostnění dobré víry nového nabyvatele před vlastnickým právem původního vlastníka, avšak zároveň se jedním dechem dodávalo, že požadavky kladené na nového nabyvatele jsou příliš mírné. Je správné, že nyní účinný OZ na kritiku reagoval, neboť úprava v obchodním zákoníku nikterak neulehčovala původnímu vlastníku postavení v případech, kdy mu byla jeho věc odcizena, ale později byla prodána dobrověrnému nabyvateli (popř. nabyvateli ve zlé víře, jehož zlou víru se ale nepodařilo prokázat). Bylo do očí bijící, že nový zákon musí k této problematice přistoupit jinak, aby nadále nedocházelo k tomu, že okradená osoba chráněna nebude, zatímco nabyvatel ukradené věci ano.⁹⁵ Proto je potřeba za velký přínos oproti předešlé právní úpravě považovat § 1109 OZ a druhou větu § 1111 OZ, které dávají původnímu vlastníku šanci získat svou věc zpět, prokáže-li že věc pozbyl ztrátou nebo mu byla odňata, resp. ji pozbyl činem povahy úmyslného trestného činu.

Další plus nynějšího OZ představuje vymezení skupin případů, kdy se bona fides obecně předpokládá (§ 1109 OZ), kde ponese důkazní břemeno ohledně chybějící dobré víry ten, kdo tvrdí, že nabyvatel nebyl v dobré víře. Druhou skupinu představují naopak případy,

---

⁹³ KINDL, Milan. Peripetie nabývání vlastnictví (od nevlastníka). *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 5, s. 237.

⁹⁴ MELZER, Filip. Volba obchodního zákoníku a nabytí vlastnického práva od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 7, s. 261–262.

⁹⁵ FALDYNA, František a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. Díl 2.* 1. vydání. Praha: Codex, 2000, s. 332.

kdy není na místě dobrou víru presumovat, a proto osoba, která se své bona fide dovolává, ji bude muset také prokázat.⁹⁶

Další problematika, ke které se dřívější úprava v zákoně nevyjadřovala doslovně, ale OZ se jí věnuje, jsou případy, kdy nový nabyvatel dále převede vlastnické právo k nově nabyté věci. V takových případech se zde objevuje původní vlastník – subjekt, který věc vlastnil oprávněně, dále je zde neoprávněný a předchozí vlastník – osoba, která nabyla od neoprávněného a nakonec ten, kdo získal vlastnické právo od předchozího vlastníka, taková osoba se ale dle § 1112 OZ nemůže ke svému prospěchu dovolat vlastnického práva a ani dobré víry svého předchůdce, pokud věděla, že nabývá od neoprávněného.⁹⁷

V souvislosti s tím, co všechno OZ upravuje, je potřeba zmínit i § 1107, který nám odpovídá na otázku, zda společně s přechodem vlastnického práva přecházejí i závady váznoucí na věci. Z tohoto ustanovení zjistíme, že nabyvatel přejímá společně s vlastnickým právem také závady váznoucí na věci, pokud jsou tyto závady zapsány ve veřejném seznamu, jiné závady přejímá pouze tehdy, měl-li a mohl-li je z okolností zjistit, bylo-li to ujednáno, popř. stanoví-li tak zákon. Tato problematika úzce souvisí s rozlišováním nabytí vlastnického práva na původní a odvozené. Není novinkou, že při originálním nabytí zanikají veškeré právní vady, které na věci váznou, vyjma případů, kdy zákon stanoví něco jiného. A contrario u derivativního nabytí přechází spolu s vlastnickým právem i závady lpějící na věci. U derivativního nabývání se dále můžeme zabývat tím, zda jde o singulární nebo univerzální sukcesi. Zjednodušeně lze konstatovat, že v případě singulární sukcese přechází pouze vady věcněprávní, při univerzální sukcesi ale přecházejí jak věcněprávní, tak obligační vady. Ani toto dělení však neplatí absolutně, a proto OZ zvolil, dle mého názoru, lepší přístup, když za hlavní podmínku přechodu vad nepovažuje způsob nabytí, nýbrž skutečnost, zda nový nabyvatel věděl, popř. mohl vědět, zda na věci váznou závady.

Lze proto uzavřít, že osoba, která v dobré víře nabyla od neoprávněného, nabývá bez vad váznoucích na věci, ledaže o těchto vadách věděla nebo mohla vědět. Není to proto, že bychom snad chtěli novému nabyvateli nějak ulehčit nebo ztížit jeho postavení, ale jde

---

⁹⁶ ELIÁŠ, Karel, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Linde – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001, s. 188.

⁹⁷ CEROVSKÁ, Veronika. *Nabytí vlastnického práva od nevlastníka podle nového občanského zákoníku* [online]. pravni prostor.cz, 14. dubna 2014 [cit. 10. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/rekodifikace/nabyti-vlastnickeho-prava-od-nevlastnika-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

o institut, kdy původní vlastník přichází nedobrovolně o své vlastnické právo, což je nejširší možné právo, potom výkladem a maiore ad minus musíme dojít k závěru, že o své právo musí přijít i třetí osoby, jejichž právo je nepochybně užší než právo vlastnické.⁹⁸

Ve chvíli, kdy se bavíme o nabytí od neoprávněného obecně, je vhodné upozornit i na nabytí zástavního práva. Může například zloděj platně zastavit kradenou věc? Příléhající právní úpravu nalezneme v § 1343, odst. 2 OZ, který stanoví, že zástavní právo vznikne, dá-li zástavce jako zástavu cizí movitou věc bez souhlasu vlastníka a věc je odevzdána zástavnímu věřiteli, který ji přijme v dobré víře, že zástavce je oprávněn věc zastavit. V těchto případech tedy nezkoumáme, zda věc opustila sféru vlastníka vlivu dobrovolně či nedobrovolně. Regulace zástavního práva tak v těchto situacích jde proti tomu, co zákonodárce stanovil v případě nabytí vlastnického práva od neoprávněného v § 1110 a 1111 OZ, kdy právo původního vlastníka věci je chráněno, pozbyl-li věc ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu, resp. došlo-li k jejímu odnětí. Zdůvodnění toho, proč tomu tak je, tkví nejspíše v tom, že právo vlastnické jako nejširší možné právo zasluhuje větší míru ochrany, naproti tomu právo zástavní již tak široké není, původní vlastník při vzniku zástavního práva o své vlastnické právo nepřichází, je nadále vlastníkem, ale věc je nově zatížena zástavním právem. Uvedené tvrzení však nebude pravdivé v každé situaci. Mohou totiž nastat dvě situace. V prvním případě, pro vlastníka bezesporu lepším, zástavní právo zanikne z důvodu zániku zajištěné pohledávky a vlastnického práva se to tak nijak nedotkne. Naopak ve druhém případě se může stát, že dluh nebude plněn řádně a včas a zástavní věřitel se bude moci domáhat zpeněžení zástavy a uspokojení se z výtěžku. Vlastník v těchto případech přijde o své vlastnické právo, což nezvrátí ani tím, kdyby prokázal, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestního činu.

Speciální ustanovení je věnováno zastavení movité věci v zastavárenském závodu, konkrétně se jedná o § 1344 OZ, podle kterého v případě, kdy zastaví zástavce cizí movitou věc v zastavárenském závodu a nejedná-li se o věc, kterou vlastník zástavci svěřil, má vlastník vůči provozovateli zastavárenského závodu právo na vydání věci, pokud prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu. Provozovatel zastavárenského závodu nemá právo požadovat po vlastníku, aby mu před vydáním věci zaplatil částku vyplacenou zástavci ani přirostlé úroky. Nicméně i v tomto případě mohou vzniknout potíže. Při

---

⁹⁸ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 346–347.

tvorbě tohoto ustanovení se totiž vycházelo z toho, že v případě zastavení movité věci v zastavárenském závodu dochází k uzavření zástavní smlouvy, což se jistě dít bude, ale budou nastávat i situace, kdy bude místo smlouvy zástavní uzavřena smlouva komisionářská. Potom dojde k tomu, že sice v obou případech půjde o zastavení cizí movité věci zastavárenskému závodu, avšak bude-li uzavřena smlouva zástavní, budeme postupovat dle § 1344 OZ, pokud však půjde o smlouvu komisionářskou, použije se právní úprava obsažená v § 1110 OZ.

Z nastíněných situací je zřejmé že úprava zastavení cizí movité věci má určité slabiny, jen těžko budeme hledat důvod, proč je v případě dvou věcných práv (práva vlastnického a zástavního), poskytována nabyvateli v dobré víře různá míra ochrany, navíc v situaci, kdy v případě věcí evidovaných ve veřejném seznamu je tato ochrana na základě § 984 OZ stejná jak v případě nabytí práva vlastnického, tak zástavního. Proto vhodnější úpravu nalezneme v polském civilním kodexu, kde čl. 309 KC uvádí, že ustanovení o nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného se aplikují i v případě zástavy. Tento přístup se jeví jako logičtější, neboť obě situace jsou si velmi blízké a není zde racionální důvod pro jejich rozlišování a pro odlišnou právní úpravu.⁹⁹

4.2 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle § 1111 OZ (generální klauzule)

Generální klauzuli nabytí od neoprávněného nalezneme v § 1111 OZ, který stanoví: získal-li někdo movitou věc za jiných okolností, než které stanoví § 1109 nebo 1110, stane se vlastníkem věci, pokud prokáže dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci. To neplatí, pokud vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu.

Nebývá tak úplně zvykem, aby zákonodárce zařadil generální ustanovení až za privilegované, ale vzhledem k tomu, že se § 1111 OZ uplatní v těch případech, které nespadají pod předešlá dvě ustanovení zákona, jeví se toto zařazení jako pochopitelné. Můžeme se ptát, co se myslí slovy získat za jiných okolností, než které stanoví § 1109 a 1110 OZ. Důvodová zpráva nám vysvětlení nepodává, nicméně nelze dovozovat, že by se zde nevyžadovala dobrá víra a existence řádného právního titulu, který je výslovně uveden pouze

---

⁹⁹ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 122.

v § 1109 OZ. Sine dubio lze proto konstatovat, že řádný právní titul a dobrá víra nabyvatele musí existovat vždy.

Pokud bychom se domnívali, že zkoumané ustanovení bude dopadat jen na velmi málo situací, když zde budou spadat pouze případy, na které nebudou dopadat privilegované způsoby nabytí vlastnického práva od neoprávněného, naše domněnky nebudou správné. Generální klauzule je pojata široce, uplatní se například u výhrady vlastnického práva, kdy kupující, ač ještě nezaplatil kupní cenu, nestal se tak vlastníkem věci, tuto věc převede na nového nabyvatele. Další prostor pro aplikaci nabízí situace, kdy ze strany kupujícího dojde k odstoupení od smlouvy, jejímž předmětem byla movitá věc, přičemž kupující nedostojí své povinnosti tuto věc vrátit zpět prodávajícímu, ale naopak věc dále převede na nového nabyvatele a samozřejmě nepůjde o žádnou situaci předvídanou v § 1109 a 1110 OZ.¹⁰⁰

Již z textu zákona vidíme, že toto ustanovení dopadá jak na movité věci evidované ve veřejných seznamech, tak na věci v těchto seznamech neevidované. U movitých věcí evidovaných ve veřejných seznamech se uplatní právní úprava obsažená v § 984 OZ a v případě, že je zde nesoulad mezi stavem zapsaným ve veřejném seznamu a skutečným právním stavem, svědčí zapsaný stav ve prospěch osoby, která nabyla věcné právo za úplatu v dobré víře od osoby k tomu oprávněné podle zapsaného stavu.

Dále je v § 1111 stanoveno, že se nepředpokládá bona fide nabyvatele, ale je to právě nabyvatel, kdo ji musí prokázat.¹⁰¹ Obecně však nový nabyvatel nemůže být v dobré víře ve chvíli, kdy zjistí jakkoliv a od kohokoliv informaci, na základě které musí objektivně začít pochybovat o tom, zda je převodce oprávněn převést vlastnické právo k věci.¹⁰² Přičemž je důležité, že jde o informaci, která už sama o sobě vyvolává pochybnosti o oprávnění převodce vlastnické právo převést. Je jedno, zda i poté, co se nový nabyvatel o této zpochybnující informaci dozvěděl, stále subjektivně věří, že k tomuto převodu byl převodce oprávněn.¹⁰³

Nicméně ani prokázání dobré víry nebude stačit, prokáže-li původní vlastník, že věc pozbyl ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu. Zákon výslovně neuvádí lhůtu, ve

---

¹⁰⁰ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 381.

¹⁰¹ *Důvodová zpráva k NOZ* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 15. dubna 2016]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 290.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. října 2007, sp. zn. 22 Cdo 1806/2006.

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2006, sp. zn. 22 Cdo 1659/2005.

kteřé má původní vlastník věci možnost toto prokázat. L. Bezoušková v tom vidí problém, neboť z uvedeného textu dovozuje, že není stanovena vůbec žádná lhůta. Navíc upozorňuje, že věcný záměr občanského zákoníku navrhoval, aby tato lhůta byla stanovena na pouhý 1 rok.¹⁰⁴ Lhůta zde však určena je, byť ne explicitně. Opak by znamenal vlastně časově nekonečnou ochranu původního vlastníka, což by se mohlo dotknout řady dalších nabyvatelů v dobré víře, pokud by došlo k dalším převodům vlastnického práva.¹⁰⁵ Bude proto potřeba aplikovat ustanovení o vydržení, v našem případě § 1091, odst. 1 OZ, na základě kterého je k vydržení vlastnického práva k movité věci zapotřebí tříletá nepřerušená držba.¹⁰⁶ Během těchto tří let se proto musí původní vlastník domáhat svého vlastnického práva vůči novému nabyvateli, pozbyl-li věc ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu. Bude-li se snažit získat zpět své vlastnické právo později, musí počítat s tím, že nový nabyvatel již mohl vlastnické právo vydržet.

Takto nastavená pravidla se snaží o jakýsi kompromis, aby byl chráněn jak původní, tak i nový vlastník. Pro původního vlastníka je jistě pozitivní, že o své vlastnické právo nepřichází v případě ztráty věci nebo jejího pozbytí činem povahy úmyslného trestného činu okamžitě, bez jakékoliv možnosti obrany. Pro nového nabyvatele, resp. držitele v dobré víře, je zase dobré, že tato možnost obrany původního vlastníka věci je časově omezena, naopak negativní je určitě fakt, že původní vlastník po něm bude moci vyžadovat vydání věci. Uvedené se však bohužel může dotknout i několika právních vztahů, např. když dříve, než dojde k vydržení vlastnického práva, osoba A získá v dobré víře movitou věc od osoby B, která ji ukradla jejímu vlastníkovi, přičemž osoba A tuto věc dále prodá osobě C, která bude taktéž v dobré víře v oprávnění A převést na ni vlastnické právo k věci, osoba C zase může dále tuto věc prodat osobě D, atd.¹⁰⁷

Z uvedeného vyplývá, že na jedné straně je sice chráněno vlastnické právo původního vlastníka, na straně druhé je však narušena právní jistota více osob. Proto se domnívám, že zvolená koncepce je příliš vstřícná vůči původnímu vlastníkovi. Pokud tento pozbyl věc činem povahy úmyslného trestného činu, je právní úprava korektní. Avšak v případě ztráty by mělo

---

¹⁰⁴ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného podle německé právní úpravy a návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 251.

¹⁰⁵ TÉGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od nevlastníka k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad notam*, 2007, roč. 13, č. 2, s. 45.

¹⁰⁶ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 382.

¹⁰⁷ Tamtéž s. 381.

být rozlišeno (jak jsem uvedla již v předchozí kapitole), zda ke ztrátě došlo, aniž měl původní vlastník možnost ztrátu odvrátit, např. věc se ztratí při zemětřesení, zde je jistě ochrana na místě a na případy, kdy ke ztrátě došlo z důvodu pochybení vlastníka věci, např. proto, že si nemůže vzpomenout, kde věc zanechal, a proto si v těchto případech, podle mého názoru, ochranu nezaslouží.

4.3 Privilegovaný způsob nabytí vlastnického práva od neoprávněného dle § 1109 OZ

Dané ustanovení je speciální, dopadá na případy nabytí věci, která není evidována ve veřejném seznamu – na rozdíl od § 1110 a 1111 OZ, které se uplatní jak v případě nabytí movité věci evidované ve veřejném seznamu, tak v případě movité věci v takovém seznamu neevidované.¹⁰⁸

Další odlišnost tohoto privilegovaného způsobu nabytí vlastnického práva spočívá v tom, že na rozdíl od následujících dvou paragrafů, zde nemá původní vlastník možnost překazit novému nabyvateli nabytí vlastnického práva, prokáže-li že věc pozbyl ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu, resp. že mu věc byla odňata.

§ 1109 OZ nám vyjmenovává celkem šest situací, kdy se vlastníkem věci stane ten, kdo získal věc, která není zapsána ve veřejném seznamu, a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu. Tato úprava v občanském zákoníku není úplně nová, ale vidíme, že se částečně přiklání k tomu, co jsme již dříve znali ze speciálních předpisů a z § 446 zákona č. 513/1991, obchodní zákoník, avšak tuto úpravu také do značné míry rozšiřuje. Důležitou změnou je možnost nabytí věci za úplatu od osoby, které vlastník svou věc svěřil.

Díky širokému pojetí věci, které nalezneme v § 489 OZ, bude celá nová právní úprava nabytí od neoprávněného dopadat na mnohem větší výšeč právních vztahů, než tomu bylo do 1. 1. 2014.¹⁰⁹ Věcí v právním smyslu je nyní vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Nadále proto není věcí živé zvíře, ustanovení o věcech se však na živé zvíře použijí

---

¹⁰⁸ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 367.

¹⁰⁹ NEVRKLA, Luboš. *Změny v úpravě nabývání vlastnictví od neoprávněného* [online]. epravo.cz, 19. listopadu 2013 [cit. 19. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zmeny-v-uprave-nabyvani-vlastnictvi-od-neopravneneho-92968.html>>.

obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze. Naopak věci budou i věci nehmotné – práva, kde to jejich povaha připouští, stejně tak jiné věci bez hmotné podstaty.¹¹⁰

Pokud se zaměříme přímo na jednotlivé způsoby nabytí vyjmenované v § 1109 OZ, je na prvním místě zmíněno nabytí ve veřejné dražbě. Dražba je v občanském zákoníku řazena mezi zvláštní způsoby uzavírání smlouvy. Samotná smlouva je dle § 1771, odst. 1 OZ uzavřena příklepem. Nedochozí zde ke změně, opět bude potřeba dobrá víra nabyvatele a nabývací titul – smlouva, která bude bez vad. Také samotná dražba bude muset proběhnout v souladu s právní úpravou, což znamená zejména její řádné oznámení, provedení a uskutečnění orgánem, který je příslušný k jejímu provedení. Není přitom žádný důvod rozlišovat, zda se jedná o dražbu dobrovolnou či nedobrovolnou. Mezi veřejné dražby však nepatří dražby na Aukro, dražby typu e-Bay, ty jsou dražbami soukromými.

Budeme však pod dražby zařazovat jen veřejné dražby probíhající podle zákona o veřejných dražbách, nebo i ty veřejné dražby, které probíhají v rámci výkonu rozhodnutí a řídí se úpravou OSŘ a EŘ? Vzhledem k tomu, že v těchto případech se nabyvatel stává vlastníkem věci již dle OSŘ, příp. EŘ jako *lex specialis*, bylo by nadbytečné, aby totéž bylo upraveno i v OZ. Nicméně i v těchto případech je potřeba mít na paměti, že nabyvatel musí být vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany převést na něj vlastnické právo. Ovšem již lehká nedbalost bude *bona fide* nabyvatele vetovat, a proto pokud bude během dražby povinný prohlašovat, že není vlastníkem věci, již toto prohlášení povede k tomu, že nabyvatel nemůže být v dobré víře.

Písmeno b) zkoumaného ustanovení hovoří o nabytí od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku. Zde je potřeba především upozornit na odlišnost v porovnání s § 1110 OZ, který se použije v případě, kdy osoba získá použitou movitou věc za úplat. Naopak ustanovení § 1109, písm. b) použijeme v případě, kdy nepůjde o použitou movitou věc, je přitom nerozhodné zda takové nabytí bude onerózní či lukrativní. Důležité je, že k nabytí musí dojít při podnikatelské činnosti podnikatele.

---

¹¹⁰ NIKOLOVA, Dagmara. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve světle nové soukromoprávní úpravy zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku, v platném znění* [online]. epravo.cz, 9. dubna 2014 [cit. 19. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nabyti-vlastnickeho-prava-od-neopravneneho-ve-svetle-nove-soukromopravni-upravy-zakona-c-892012-sb-obcanskeho-zakoniku-v-platnem-zneni-dale-jen-obcz-93930.html>>.

Možnost nabytí za úplatu od někoho, komu vlastník svěřil věc, nalezneme pod písmenem c). Hlavní důraz je zde kladen na slovo svěřil, z čehož jasně vyplývá, že se v tomto případě nikdy nebude jednat o věci ztracené nebo odňaté vlastníkovu proti jeho vůli. Naopak půjde o situace, kdy si vlastník věci sám vybral osobu, které věřil, proto jí také svěřil svou věc, takovou osobou bude třeba zástavní věřitel, případně nájemce. Je to proto, že sám vlastník věci svým jednáním vyvolal u třetích osob důvěru v to, že tato osoba je oprávněna k převodu vlastnického práva k věci.¹¹¹ Jeví se proto jako rozumné umožnit poctivému nabyvateli nabytí od neoprávněného, když za celou situaci může právě původní vlastník, který ji způsobil sám svým špatným výběrem osoby, které bude důvěřovat. Na jedné straně sice původní vlastník přichází o své vlastnické právo, na straně druhé má však možnost obrátit se na osobu, které věc svěřil a uplatňovat vůči ní právo na náhradu škody.¹¹²

Pod písmenem d) nalezneme úpravu, která se objevovala v § 486 předešlého občanského zákoníku, změnila se však terminologie. Nyní hovoříme o neoprávněném dědici, v § 486 se psalo o nepravém dědici.¹¹³ „*Nepravým dědicem je osoba, která podle rozhodnutí soudu o dědictví nabyla majetek zůstavitele, ačkoli jej neměla nabyt buď vůbec, nebo ne v takovém rozsahu, v jakém jej nabyla.*“¹¹⁴ Za neoprávněného dědice budeme i dnes díky § 1690 OZ považovat toho, komu bylo dědictví potvrzeno soudem, dědictví neodmítl a má podle průběhu řízení o dědictví nejlepší dědické právo. Mohlo by se proto zdát, že tato možnost nabytí se v minulosti neměnila, opak je však pravdou. V § 824 OZO jsme se totiž mohli setkat s nabytím od zdánlivého dědice, což není totéž. Rozdíl je především v dobré víře nabyvatele, u kterého se vyžaduje, aby byl poctivým držitelem, to je ovšem vyloučeno v případě, kdy věděl, že osoba, od které vlastnické právo nabývá, nemá postavení dědice. O této skutečnosti musel nový nabyvatel vědět, pouhá nedbalost mu nebyla na újmu. V porovnání s dnešní právní úpravou můžeme říci, že nabyvatel nesmí jednat vědomě nedbale, nemůžeme po něm ale žádat, aby sám pátral po tom, zda zůstavitel disponoval vlastnickým právem k dané věci, vždyť přece jeho dobrá víra by měla vycházet už jen z toho,

---

¹¹¹ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 372–373.

¹¹² THÖNDEL, Alexandr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář, Svazek III*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 310.

¹¹³ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 373–374.

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2011, sp. zn. 28 Cdo 2264/2009.

že této osobě její dědictví potvrdil soud. Bylo by přehnané, kdybychom po dědici žádali ještě to, aby ověřoval, zda se náhodou orgán státní moci nedopustil chyby.

Poslední dvě písmena tohoto ustanovení hovoří nejprve pod písmenem e) o nabytí při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele a pod písmenem f) o nabytí při obchodu na komoditní burze. I zde se setkáváme s tím, co jsme znali již za účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., tato úprava ale nebyla zařazena přímo v občanském zákoníku, nýbrž ve speciálních předpisech. Její zařazení do § 1109 OZ odůvodňuje potřeba bezpečnosti a plynulosti takového obchodování.¹¹⁵

Právě z toho důvodu, že nabytí od neoprávněného představuje případ, kdy se chrání dobrá víra nabyvatele na úkor vlastnického práva původního vlastníka, byl Ústavní soud konfrontován s otázkou, zda je taková ochrana ústavně konformní a plně odpovídající principu proporcionality.¹¹⁶ Ústavní soud se k této problematice vyjádřil v tom smyslu, že právní úprava nabytí od neoprávněného není v rozporu s Ústavou. Institutem nabytí od neoprávněného se sice upřednostňuje dobrá víra před ústavně zaručeným právem vlastnit majetek, avšak jeho aplikace je možná pouze tehdy, je-li přísně respektován čl. 4, odst. 4 Listiny (je-li omezeno základní právo nebo svoboda, musí být šetřena jeho podstata a smysl, přičemž omezení nesmí být zneužito k jiným účelům, než pro které bylo stanoveno). Právě proto je v těchto případech potřeba přistupovat velmi přísně k hodnocení dobré víry nabyvatele.¹¹⁷ Ústavní soud se neopomněl vyjádřit ani k tomu, že je to právě nabyvatel, kdo musí prokázat svou dobrou víru, není možné zastávat „výklad, v důsledku něhož by na vlastníka bylo přeneseno důkazní břemeno vyvrácení dobré víry kupujícího, kterou nelze v takovém rozsahu vůbec prokázat“.¹¹⁸

---

¹¹⁵ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 374.

¹¹⁶ ŠVADLENA, Petr, EPPICH, Lukáš. *Nabytí vlastnického práva od nevlastníka v novém občanském zákoníku* [online]. epravo.cz, 29. července 2013 [cit. 23. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nabyti-vlastnickeho-prava-od-nevlastnika-v-novem-obcanskem-zakoniku-91846.html>>.

¹¹⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 112/01.

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 13. června 2006, sp. zn. Pl. ÚS 75/04.

4.4 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného dle § 1110 OZ

Ustanovení § 1110 OZ nám zprvu může připadat v porovnání s § 1109, písm. b) OZ vůči původnímu vlastníku jako mírnější, neboť nový nabyvatel je povinen vydat vlastníku použitou movitou věc, kterou získal v dobré víře za úplatu od podnikatele, který při své podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku obchoduje s takovými věcmi, pokud vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu věc byla odňata svémocně a že od ztráty nebo odnětí věci uplynuly nejvýše tři roky. Na rozdíl od případů spadajících pod regulaci § 1109 OZ, je v těchto případech opět dána původnímu vlastníku možnost domoci se vydání věci, když věc ztratil nebo mu byla svémocně odňata. Tato možnost obrany představuje reakci zákonodárce na to, že v případech prodeje použitého zboží v antikvariátech, zastavárnách, autobazarech atp. často dochází k tomu, že takto prodávané věci jsou ztracené nebo došlo k jejich svémocnému odnětí. Na první pohled se tak může zdát, že postavení původního vlastníka je velice dobré a má velikou šanci domoci se vydání věci. Opak je však pravdou. Důkazní břemeno o tom, že došlo ke ztrátě či svémocnému odnětí věci, má totiž na svých bedrech původní vlastník věci. Stejně tak musí prokázat i to, že od ztráty či svémocného odnětí ještě neuplynuly více než 3 roky. Prokázání těchto skutečností však může být značně obtížné. Nesmíme zapomínat, že vlastník často nebude schopen určit, která osoba mu věc svémocně odňala, často ani nebude vědět, kde se věc nachází.

Pokud se zaměříme na dobrou víru nabyvatele, i zde si všimneme rozdílu. Zatímco v § 1109 OZ se vyžaduje, aby byl nabyvatel vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany převést vlastnické právo, v případě ustanovení § 1111 OZ vidíme, že nabyvatel musí prokazovat dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo. Naopak v § 1110 OZ žádná kvalita dobré víry uvedena není. Nicméně právě proto, že k nabytí dochází od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti, bude potřeba, aby byl nabyvatel v dobré víře v oprávnění převodce převést na něj vlastnické právo. Velmi přísně proto budeme posuzovat dobrou víru, když k nabytí došlo v autobazarech, vetešnictvích, zastavárnách atp. Není tajemstvím, že na těchto místech dochází frekventovaně k prodeji věcí kradených, a proto pokud nabyvatel pochybuje, zda je převodce skutečně oprávněn převést na něj vlastnické právo, musí v těchto případech provést zjištění, která budou tyto pochybnosti negovat. Pokud se o to nepokusí, nemůže být v dobré víře. Naopak v případě, kdy na základě svých zjištění dospěje k závěru, že převodce je osobou oprávněnou k převodu

vlastnického práva, musíme na něj hledět jako na dobrověrného nabyvatele.¹¹⁹ Pro nabyvatele tak bude nutné sledovat především cenu věci.¹²⁰

Půjde-li však například o koupi vozu v autobazaru, kde si kupující musí být vědom rizika, že mu mohou být nabízeny také kradené automobily, nebude k dobré víře kupujícího, který kupované automobily nechává vzhledem ke své podnikatelské činnosti kontrolovat svými kvalifikovanými pracovníky, postačovat, pokud si pouze v informačním systému ověří, že vozidlo sice není kradené, ale již ho nepodrobí kontrole svých pracovníků.¹²¹ Pozornost kupujícího jistě zaslouží také technický průkaz, pokud totiž bude v technickém průkazu uvedena jiná osoba než prodávající, nemůže nabyvatel opírat svou dobrou víru jen o prohlášení prodávajícího, že je vlastníkem vozu, ale musí si od něj vyžádat doklady, které toto jeho vlastnické právo prokáží. Nicméně nesmíme zapomínat, že tato zjišťovací povinnost nesmí představovat překážku obchodního styku. Bude proto potřeba rozlišovat jednotlivé případy, kdy po nabyvateli můžeme rozumně požadovat, aby vyvíjel investigativní činnost. Důležitou roli budou hrát také náklady, musíme rozumně zvážit, jak vysoké náklady by měl nabyvatel v souvislosti se svou vyhledávací činností ještě nést.¹²²

Vidíme, že původní vlastník má možnost získat svou věc zpět, prokáže-li ztrátu věci nebo její svémocné odnětí. Byť bude v tomto případě požadovat vydání věci po dobrověrném nabyvateli, nepůjde o reivindikační žalobu, kterou známe z § 1040 OZ. A to z toho důvodu, že nabyvatel věc nezadržuje neprávem, proto se bude jednat o zvláštní typ žaloby.

Na rozdíl od § 1111 OZ, kde lhůta k prokázání ztráty či pozbytí věci úmyslným trestným činem není výslovně stanovena, § 1110 OZ výslovně uvádí, že vlastník musí prokázat, že od ztráty nebo odnětí věci uplynuly nejvýše tři roky. Vzhledem k tomu, že 3 roky trvající nepřerušenu držbu vyžaduje zákon v § 1091, odst. 1 OZ i k vydržení vlastnického práva k movité věci, může se stát, že za 3 roky nabyvatel stejně své vlastnické právo vydrží. Potom ale postrádá stanovení tříleté lhůty k prokázání ztráty nebo odnětí věci smysl.¹²³

---

¹¹⁹ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 377–378.

¹²⁰ THÖNDEL, Alexandr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář, Svazek III*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 314.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2012, sp. zn. 28 Cdo 2788/2011.

¹²² DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 378–379. Shodně Sąd Najwyższy z dnia 11 marca 1985, III CRN 208/84.

¹²³ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 379.

Právě z tohoto důvodu se mi toto výslovné uvedení lhůty jeví jako nadbytečné, navíc v situaci, kdy hned v následujícím ustanovení výslovně žádný časový údaj stanoven není. Myslím si, že buď mělo být výslovně stanoveno jak v § 1110 OZ, tak v § 1111 OZ, že od ztráty nebo odnětí, resp. činu povahy úmyslného trestného činu nesmí uplynout více než 3 roky, aby mohl být vlastník chráněn vůči nabyvateli, nebo neměl být ani v jednom z těchto ustanovení časový okamžik výslovně uveden. Tato druhá varianta se mi jeví jako vhodnější a plně dostačující, neboť původní vlastník se bude moci úspěšně domáhat své ochrany do okamžiku, než nabyvatel vydrží vlastnické právo.

Podobnou úpravu nalezneme i v polském KC. V art. 169, § 2 je taktéž za určitých předpokladů dána vlastníku věci možnost dožadovat se vydání věci po dobrověrném nabyvateli do 3 let od ztráty, krádeže nebo jiného pozbytí věci. Byla-li věc vlastníku odňata některým z těchto způsobů, nemůže nabyvatel nabýt vlastnické právo k věci ex fide bona dříve než uplynou 3 roky od chvíle, kdy vlastník věc ztratil nebo mu byla odňata proti jeho vůli.¹²⁴ Vlastnické právo tak nový nabyvatel nabyde až po uplynutí těchto 3 let. V tomto případě neposuzujeme dobrou víru nabyvatele k okamžiku, kdy si myslí, že na něj převodce převádí vlastnické právo, nýbrž až k okamžiku, kdy na něj skutečně vlastnické právo přechází, tedy kdy uplynou 3 roky od chvíle, kdy vlastník věc ztratil či mu byla odňata.¹²⁵ Přičemž nabyvatel musí být v dobré víře po celou tuto 3letou dobu.¹²⁶ Pokud během těchto 3 let zjistí nějakou informaci, která jeho dobrou víru vylučuje, nestane se vlastníkem věci, neboť zde nebude splněn předpoklad dobré víry nabyvatele.

Dobrá víra přitom bude posuzována přísněji, pokud je osoba zběhlá v určité činnosti, např. v případě, kdy často uzavírá obchody určitého druhu a má s těmito obchody bohaté zkušenosti.¹²⁷ Polský Nejvyšší soud však dovodil, že zde neabsentuje dobrá víra nabyvatele, pokud tento nabývá věc, která spadá do společného jmění manželů, o čemž také nabyvatel ví, avšak v celém kontrakčním procesu vystupuje jen jeden z manželů. Ovšem ve chvíli, kdy si je nabyvatel vědom, že se tak děje proto, že druhý z manželů nesouhlasí s převodem

---

¹²⁴ Sąd Najwyższy z dnia 30 marca 1992, III CZP 18/92.

¹²⁵ STELMACHOWSKI, Andrzej. In *DYBOWSKI, Tomasz a kol. Prawo rzeczowe. 2. Wydanie.* Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2007, s. 357–358.

¹²⁶ KONIECZNY, Tomasz. *Nabycie własności rzeczy od osoby nieuprawnionej* [online]. gazeta.pl, 26. července 2010 [cit. 26. dubna 2016]. Dostupné na <http://pieniadze.gazeta.pl/Gospodarka/1,123725,8188167,Nabycie_wlasnosci_rzeczy_od_osoby_nieuprawnionej.html>.

¹²⁷ STELMACHOWSKI, Andrzej. In *DYBOWSKI, Tomasz a kol. Prawo rzeczowe. 2. Wydanie.* Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2007, s. 356.

vlastnického práva na nabyvatele, tak v takovém případě už samozřejmě v dobré víře nebude.¹²⁸

Shodně jako u nás, i v Polsku je zdůrazněno, že v autobazarech může docházet k tomu, že je kupujícímu nabízen automobil, který byl získán v rozporu se zákonem. Vzhledem k tomu, že úprava nabytí od neoprávněného zde není proto, aby docházelo k legalizaci prodeje kradených věcí, bude i podle polského práva potřeba, aby v těchto případech postupoval nabyvatel obezřetně.¹²⁹ Na druhou stranu ale určitě nebylo cílem zamezit jakékoliv koupi vozidla z autobazaru, proto pokud nabyvatel postupuje rozumně a opatrně, nemůžeme tvrdit, že byl ve zlé víře, pokud se později ukáže, že vozidlo bylo kradené.¹³⁰

4.5 Ustanovení § 1112 OZ a nemožnost dovolat se vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce

Toto ustanovení se snaží zamezit nabytí vlastnického práva osobou, která by chtěla těžit z nevědomosti svého předchůdce o tom, že nabývá od neoprávněného, když stanoví, že vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce se nemůže k svému prospěchu dovolat ten, kdo získal movitou věc s vědomím, že vlastnické právo bylo nabyto od neoprávněného. Pokud bychom toto ustanovení aplikovali bez dalšího, mohlo by se stát, že původnímu vlastníku znemožníme např. koupit si svou věc zpět od dobrověrného nabyvatele, což jistě nebylo účelem.¹³¹

Může však nastat situace, kdy vlastník pronajme svou věc, přičemž nájemce, ač k tomu není oprávněn, předmět nájmu prodá další osobě, která splňuje veškeré podmínky nabytí od neoprávněného a stane se tak vlastníkem věci. Pokud by následně do tohoto děje vstoupila další osoba, která by ale věděla, že nový vlastník věci nabýval od neoprávněného, nemohla by se tato nová osoba s úspěchem dovolávat vlastnického práva svého předchůdce a tvrdit, že nabývá od vlastníka, neboť institut nabývání od neoprávněného má sloužit k ochraně nabyvatele v dobré víře, nikoliv k ochraně nabytí vlastnického práva osobou, která

---

¹²⁸ Sąd Najwyższy z dnia 21 października 1987, III CRN 286/87.

¹²⁹ KONIECZNY, Tomasz. *Nabycie samochodu od osoby nieuprawnionej* [online]. bankier.pl, 19. srpna 2011 [cit. 26. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.bankier.pl/wiadomosc/Nabycie-samochodu-od-osoby-nieuprawnionej-1817082.html>>.

¹³⁰ Sąd Najwyższy z dnia 30 marca 1992, III CZP 18/92.

¹³¹ THÖNDEL, Alexandr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář, Svazek III*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 319.

jen využívá nevědomosti svého předchůdce o tom, že nabyla od neoprávněného.¹³² Naopak v Polské nauce se můžeme setkat s názorem, že je naprosto bez významu, zda tato posledně jmenovaná osoba věděla, že její předchůdce nabýval od neoprávněného.¹³³

Jak přistupovat k situaci, kdy osoba, která nabyla od neoprávněného a byla v dobré víře v oprávnění převodce převést na ni vlastnické právo, převedla toto právo zpět na neoprávněného? Shodně jako v předchozím případě, je i zde jako poslední článek řetězce osoba, která sice nabývá od vlastníka, avšak tato osoba je ve zlé víře, neboť ví, že její předchůdce nabýval od neoprávněného.¹³⁴ Rakouská doktrína danou situaci řeší tak, že se vlastníkem věci opět stane její původní vlastník.¹³⁵ V polské nauce lze nalézt dva různé názory. Podle jednoho v takovém případě automaticky dojde k návratu vlastnického práva původnímu vlastníku, neboť zde odpadá cíl ochrany nabytí od neoprávněného, když se vlastně ocitáme v situaci, která zde byla už předtím, než došlo k nabytí od neoprávněného.¹³⁶ Druhý názor se přiklání k tomu, že v okamžiku, kdy vlastnické právo přechází na dobrověrného nabyvatele, ztrácí původní vlastník své právo jednou provždy. Ztráta vlastnického práva původního vlastníka je definitivní, což znamená, že v případě, kdy je právo vlastnické převedeno zpět na neoprávněného, není možné, aby se vlastníkem věci stal znovu její původní vlastník, nemůže se tedy domáhat vydání věci.¹³⁷

Mohou však nastat situace, kdy původní neoprávněný nepozná, že nabyl zpět věc, ke které dříve převedl vlastnické právo na jiného, ač k tomu nebyl oprávněn. Stejně tak může dojít k tomu, že osoby uzavřou absolutně neplatnou kupní smlouvu. Kupující se tak nestane vlastníkem věci, on je však v dobré víře, že vlastníkem je, proto také věc dále prodá další osobě. Jak posoudit situaci, kdy by věc, kterou prodal, koupil zpět? Máme i v této situaci postupovat tak, že ožívá vlastnické právo původního vlastníka, neboť se opět vracíme do stejné situace, jaká zde byla předtím, než neoprávněný převedl vlastnické právo? Je jasné, že

---

¹³² TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 347–348.

¹³³ SZPUNAR, Adam. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. wydanie. Warszawa: Zakamycze, 1999, s. 65–66.

¹³⁴ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 348.

¹³⁵ DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 383.

¹³⁶ SZPUNAR, Adam. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. wydanie. Warszawa: Zakamycze, 1999, s. 66.

¹³⁷ SKOWROŃSKA–BOCIAN, Elżbieta, WARCÍŃSKI, Michał. In PIETRZYKOWSKI, Krzysztof a kol. *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz*. 3. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2013, s. 470–471.

v těchto situacích by bylo nezbytné odlišovat případy, kdy neoprávněný převodce věděl, že nabývá zpět tutéž věc a kdy o této skutečnosti nevěděl.

Pokud bychom v určitých případech připustili oživení vlastnického práva původního vlastníka věci, museli bychom řešit i to, jak posoudit situaci, kdy původní vlastník získal od neoprávněného převodce náhradu škody, která mu vznikla prodejem věci. Pokud by totiž následně vlastnické právo původního vlastníka ožilo, vzniklo by na jeho straně bezdůvodné obohacení, které by byl povinen vydat.¹³⁸

Jak je vidět z uvedených příkladů, připuštění toho, aby se původní vlastník stal ex lege opět vlastníkem téže věci by přinášelo řadu komplikací. Nemohu se proto ztotožnit s tím, že bychom předstírali, že nemáme vědomost o tom, že neoprávněný převedl vlastnické právo na další osobu a dělali bychom, že o ničem nevíme, že se vlastně nic nestalo a vše je tak, jak má být. Původní vlastník o své vlastnické právo přece již jednou přišel ve chvíli, kdy se novým nabyvatelem stal dobrověrný nabyvatel, má tedy možnost uplatnit nárok na náhradu škody vůči neoprávněnému, v určitých situacích má dokonce možnost požadovat vydání věci od nabyvatele, pokud prokáže, že věc pozbyl ztrátou či mu byla odňata. Vlastníku se tak nabízejí možnosti, jak situaci řešit. Proto mi připadá nadbytečné dávat mu ještě další možnost, že někdy v budoucnu, možná, může své vlastnické právo opět získat zpět. Absurdní by potom byla situace, na kterou dopadá posledně uvedený příklad, když by byl původní vlastník věci úspěšný se svým nárokem na náhradu škody a posléze by došlo k obnovení jeho vlastnického práva, takže by tuto náhradu musel, z titulu bezdůvodného obohacení, vydat. Mohlo by se totiž stát, že by původní vlastník o znovunabytí vlastnického práva nestál, neboť už nepočítal s tím, že se tak někdy stane a zařídil se jinak. Např. by věc již neměl kam dát, již by ji dále nechtěl vlastnit, případně si z peněžních prostředků, které získal z titulu náhrady škody, pořídil věc jinou. Potom bychom mu proti jeho vůli vnucovali vlastnické právo k předmětu, jehož vlastníkem již ani být nechce.

Proto mám za to, že v případě, kdy neoprávněný uzavře smlouvu s osobou, která od něj v dobré víře nabyla vlastnické právo, je potřeba rozlišovat případy, kdy neoprávněný ví, že nabývá zpět vlastnické právo k věci, které nebyl oprávněn převést či situace, kdy osoba pohla jiného k tomu, aby nabyl od neoprávněného, kdy cílem tohoto pohnutí bylo nabýt následně od této osoby vlastnické právo. V obou těchto případech by se dle mého názoru

---

¹³⁸ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 348–349.

mělo postupovat tak, že se neoprávněný nemůže stát vlastníkem věci, neboť jeho jednání odporuje dobrým mravům. Nemyslím si, že by se ale staronovým vlastníkem měl stát původní vlastník věci, který o své vlastnické právo přišel ve chvíli, kdy poctivý nabyvatel nabyl vlastnické právo od neoprávněného. Situaci bych řešila tak, že neoprávněného bych v těchto případech považovala za nepoctivého držitele. Naopak za vlastníka věci je potom dle mého názoru správné považovat neoprávněného v té situaci, kdy nepozná, že nabývá zpět vlastnické právo k věci, k jehož převodu nebyl oprávněn. Aplikace stanovení § 1112 OZ zde vůbec nepřichází v úvahu, neboť chybí vědomost o tom, že předchůdce nabýval od neoprávněného.

Závěr

Diplomová práce je věnována možnosti nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Vzhledem k velkému rozsahu této problematiky byla pozornost soustředěna pouze na nabývání vlastnického práva k movitým věcem, které nejsou evidovány ve veřejných seznamech. Cílem práce přitom nebyl pouhý popis zkoumaného institutu, nýbrž snaha poukázat na některé nejasnosti a otázky, které se k nabývání od neoprávněného váží a možnost vyjádřit vlastní postoj k těmto problémům. Na vhodných místech je uvedena komparace s polskou právní úpravou.

Na začátek práce je zařazeno krátké historické shrnutí vývoje tohoto institutu, kde vidíme, že možnost nabytí od neoprávněného není novinkou, kterou by do našeho právního řádu přinesl až nový občanský zákoník. Naopak se s touto možností setkáváme již v římském právu, jeho podoba se však nutně musela postupem času měnit a přizpůsobovat potřebám doby. Přičemž poměrně velkou změnu jsme zaregistrovali právě s účinností nového občanského zákoníku, který částečně navazuje na úpravu, kterou jsme znali ze zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník a ze zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, avšak tuto úpravu výrazně rozšiřuje a modifikuje.

Druhá kapitola je zaměřena na klíčovou terminologii, která se k tomuto institutu váže, neboť nelze tvrdit, že by jednotlivé pojmy byly používány precizně. Zvláště to platí o termínech nevlastník a neoprávněný, stejně tak seznam a rejstřík, což ostatně vidíme v samotném zákoně, odborných člancích či dokonce v komentářové literatuře.

V následující kapitole je věnována pozornost základním východiskům nabývání od neoprávněného. Pro lepší přehlednost je kapitola strukturována do tří podkapitol. Hned v té první je pojednáno o platnosti převodní smlouvy. Na jedné straně se nám objevuje dobrá víra nabyvatele v oprávnění auktora převést na něj vlastnické právo, na straně druhé je však subjekt, který vlastnickým právem nedisponuje. Dobrá víra nabyvatele se zde musí objevovat v okamžiku uzavření právního úkonu, přičemž důkazní břemeno k prokázání bona fide tíží tu osobu, pro kterou jsou tyto skutečnosti příznivé. I přes absenci vlastnického práva auktora tak k převodu práva dojde, avšak jen v tom případě, je-li jinak smlouva prostá vad.

Druhá podkapitola se zabývá tradicí a úplatností takové smlouvy, zejména je zde zmíněna situace, kdy je věc darována a kdy dojde k zaplacení pouze symbolické kupní ceny. Možné řešení nenalezneme ani v zahraničních právních úpravách, neboť v některých státech

je ochrana dobrověrnému nabyvateli poskytována jen v případě onerózního převodu, jinde zase postačí už jen to, že jde o úplatný nabývací titul. V Polsku se například objevuje názor, kdy je nový nabyvatel chráněn pouze v tom rozsahu, v jakém poskytl protiplnění, což znamená, že v situaci, kdy zaplatil 75 % skutečné hodnoty věci, stává se, společně s původním vlastníkem, spoluvlastníkem této věci, na které má spoluvlastnický podíl ve výši $\frac{3}{4}$, původní vlastník potom $\frac{1}{4}$.¹³⁹ Takovéto řešení však rozhodně nepodporuji. Myslím si, že v případě darování by neměl být nabyvatel v dobré víře chráněn na úkor původního vlastníka. V případě prodeje věci za symbolickou cenu potom bude potřeba zkoumat úmysl stran, bylo-li úmyslem darovat, chráněn bude původní vlastník. Chtěl-li prodávající věc prodat, bude více chráněn nový nabyvatel.

V této podkapitole je vyjádřen také názor na to, že nabývání od neoprávněného představuje jakousi výjimku, proto by s ní nemělo být plýtváno. Navíc v ustanovení § 1109–1111 OZ je použit obrat *získal*, k čemuž je můj přístup takový, že by vždy mělo dojít k tradici, čímž by k nabytí od neoprávněného nepostačovala pouhá účinnost smlouvy. Je přitom lhostejno, jakým způsobem k předání dojde.

Poslední podkapitola třetí kapitoly poukazuje na možné způsoby, jakými se věc dostala ze sféry vlivu vlastníka a jejich vliv na možnost ochrany původního vlastníka před novým nabyvatelem, např. v případě ztráty či odnětí věci. I zde je poukázáno také na řešení dle polské nauky. V této podkapitole upozorňuji především na to, že si nemyslím, že by v případě ztráty věci měl být její původní vlastník chráněn paušálně dle § 1110 a 1111 OZ. Naopak si myslím, že by mělo být rozlišováno, zda byla věc ztracena, aniž by došlo k pochybení na straně původního vlastníka, např. mobil vypadne během autonehody z vozidla, zde je poskytnutí ochrany původnímu vlastníku na základě těchto ustanovení zcela nepochybné. Naopak v případě, kdy se věc ztratila z důvodu pochybení původního vlastníka, který si např. z důvodu vlastní roztržitosti není schopen vybavit, kde věc zůstala, na takové situace by se již ochrana vztahovat neměla, neboť došlo k pochybení na straně původního vlastníka.

Ve čtvrté kapitole je pojednáno o nabytí od neoprávněného v zákoně č. 89/2012 Sb., přičemž zde nalezneme pět podkapitol. První se vyjadřuje kladně k tomu, že nová úprava je obsažena v občanském zákoníku a není tak roztříštěna do zákoníku obchodního

---

¹³⁹ SZPUNAR, Adam. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. wydanie. Warszawa: Zakamycze, 1999, s. 117.

i občanského, jako tomu bylo dříve. Jako další přínos nové právní úpravy je hodnocena možnost původního vlastníka věci domáhat se vydání věci, pozbyl-li věc ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu, byť by tato možnost neměla být poskytována paušálně. Je upozorněno i na § 1107 OZ, který výslovně stanoví, že spolu s přechodem vlastnického práva přecházejí také závady váznoucí na věci, jsou-li zapsány ve veřejném seznamu, jiné potom jen tehdy, měl-li a mohl-li je nabyvatel z okolností zjistit, bylo-li to ujednáno, popř. stanoví-li tak zákon. V souvislosti s možností dání cizí věci do zástavy je upozorněno na § 1343, odst. 2 OZ, který jde proti ustanovení § 1110 a 1111 OZ, když v případě zástavního práva nezkoumáme, zda věc opustila sféru vlivu vlastníka dobrovolně či nikoliv. Naopak v § 1344 OZ je stanoveno právo vlastníka věci požadovat po provozovateli zastavárenského závodu vydání věci, pokud prokáže, že věc pozbyl ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu. Zde je však upozorněno na možný vznik problému. Bude-li totiž uzavřena zástavní smlouva, budeme postupovat dle § 1344 OZ, avšak v případě uzavření smlouvy komisionářské použijeme § 1110 OZ.

Následující podkapitola se věnuje generální klauzuli nabytí od neoprávněného. V těchto případech to bude právě nabyvatel, kdo musí svou bona fide prokázat, nicméně ani toto mu nemusí postačovat, prokáže-li původní vlastník pozbytí věci ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu. Byť zde není explicitně určena lhůta, ve které je potřeba ztrátu či odnětí věci činem trestného činu prokázat, uplatní se zde lhůta tříletá, která je potřeba k vydržení vlastnického práva k movité věci.

V další podkapitole je pozornost zaměřena na § 1109 OZ, kde jsou rozebrány jednotlivé způsoby nabytí vyjmenované v tomto ustanovení, dále je upozorněno především na to, že na rozdíl od následujících dvou ustanovení, zde nemá původní vlastník možnost požadovat vydání věci, prokáže-li, že věc pozbyl ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu, resp. byla-li mu věc odňata. Řešena je zde však i otázka ústavní konformity upřednostnění vlastnického práva nabyvatele před vlastnickým právem původního vlastníka, kdy Ústavní soud došel k tomu, že daná právní úprava není v rozporu s Ústavou. A to především z toho důvodu, že i vlastnické právo, jako právo zaručené Ústavou, lze omezit, je-li zároveň šetřena jeho podstata a smysl a jeho omezení není zneužito k jiným účelům, než pro které bylo stanoveno.

Následující podkapitola reflektuje ustanovení § 1110 OZ a je v ní zdůrazněno především to, že na první pohled se postavení původního vlastníka věci může zdát jako velice

dobré, když je mu dána možnost prokázat, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu. Nicméně toto zdání klame, neboť je to právě původní vlastník, kdo nese důkazní břemeno, že věc takto pozbyl či ztratil, navíc musí prokázat i to, že od ztráty či pozbytí věci neuplynuly tři roky. Zároveň je upozorněno na to, že toto ustanovení bude dopadat na koupi vozidla v autobazaru, kde se bude dobrá víra posuzovat velmi přísně, neboť není tajemstvím, že právě zde může spíše dojít k prodeji kradeného vozidla. Objevuje se i srovnání s polskou právní úpravou, kde je vyloučeno, aby se nový nabyvatel stal vlastníkem věci dříve, než uplynou tři roky od chvíle, kdy vlastník věc ztratil nebo mu byla odňata proti jeho vůli.

Poslední podkapitola pojednává o § 1112 OZ, jehož doslovná interpretace by vedla k znemožnění nabytí věci původním vlastníkem v případě, kdy by chtěl vlastnické právo nabýt od osoby, která jej nabyla od neoprávněného. Dále je zde vyjádřeno, že se lze setkat s názorem oživnutí práva původního vlastníka ve chvíli, kdy je vlastnické právo převedeno zpět na neoprávněného. Dle mého názoru by k oživnutí vlastnického práva docházet nemělo, neboť je tím způsobena řada komplikací, což je demonstrováno na příslušných příkladech. Neoprávněného bychom potom v určitých situacích neměli považovat za nového nabyvatele vlastnického práva, ale za neoprávněného držitele.

Seznam použitých zdrojů

A) Tuzemské

Monografie, učebnice, komentáře

- ELIÁŠ, Karel, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Linde – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. 302 s.
- FALDYNA, František a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. Díl 2*. 1. vydání. Praha: Codex, 2000. 698 s.
- HURDÍK, Jan. *Zásady soukromého práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 168 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010. 976 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek I, § 1–117*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 649 s.
- PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 183 s.
- ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl druhý*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 970 s.
- SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník I: (§ 1–459): komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 738 s.
- SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976–1474): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1260 s.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář, Svazek I*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1667 s.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář, Svazek III*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1328 s.

Odborné články

- ADAM, Jakub. *Nabytí vlastnického práva od nevlastníka*. *Právní praxe*, 1997, roč. 45, č. 4, s. 241–266.

- BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného podle německé právní úpravy a návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 246–252.
- DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 348–354.
- ELIÁŠ, Karel. K některým základním otázkám rekodifikace českého soukromého práva. *Právník*, 1997, roč. 136, č. 2, s. 105–128.
- ELIÁŠ, Karel. Mobilia non habent sequelam (O nabytí vlastnického práva od neoprávněného). *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 3, s. 61–67.
- ELIÁŠ, Karel. Proč se svépomoci říká svépomoc. *Právní rozhledy*, 2003, roč. 11, č. 10, s. 496.
- KANDA, Antonín. K problematice nového čs. občanského práva. *Právník*, 1991, roč. 130, s. 524.
- KINDL, Milan. Peripetie nabývání vlastnictví (od nevlastníka). *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 5, s. 236–238.
- KOTÁSEK, Josef. K nabytí od nevlastníka. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2005, roč. 13, č. 2, s. 132–136.
- MELZER, Filip. Volba obchodního zákoníku a nabytí vlastnického práva od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 7, s. 261–264.
- PETR, Bohuslav. Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevlastníka. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 20, s. 695–703.
- SKŘEJPEK, Michal. Maxima. *Soudce*. 2008, roč. 10, č. 11, s. 39–40.
- SPÁČIL, Jiří. Současné problémy vlastnického práva. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 2, s. 65–69.
- SPÁČIL, Ondřej. Nabývání od neoprávněného. *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 21, č. 3, s. 38–41.
- TELEC, Ivo. Poctivost a důvěra, dobrá víra, dobré mravy, veřejná morálka a veřejný pořádek. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 21, č. 1, s. 1–6.
- TÉGL, Petr. Další úvahy o dobré víře v subjektivním smyslu. *Ad notam*, 2007, roč. 13, č. 6, s. 183–189.

- TÉGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 18, č. 1–2, s. 35–42.
- TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 343–352.
- TÉGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od nevlastníka k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad notam*, 2007, roč. 13, č. 2, s. 43–49.
- TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 120–129.
- ZAPLETAL, Jiří. Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 2, s. 60–64.

Právní předpisy

- Zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 26. srpna 2003, sp. zn. I. ÚS 437/02.
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. června 2006, sp. zn. Pl. ÚS 75/04.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 1997, sp. zn. 2 Cdon 257/97.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2004, sp. zn. 22 Cdo 1229/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2006, sp. zn. 22 Cdo 1659/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. října 2007, sp. zn. 22 Cdo 1806/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 1411/2005.

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2007, sp. zn. 32 Cdo 44/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 2761/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2012, sp. zn. 28 Cdo 2788/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2012, sp. zn. 23 Cdo 2569/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. března 2005, sp. zn. 22 Cdo 1917/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2008, sp. zn. 22 Cdo 1294/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2011, sp. zn. 28 Cdo 2264/2009.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 112/01.

Elektronické zdroje

- BARANOVÁ, Iva. *Víte, jaký je rozdíl mezi veřejným rejstříkem a seznamem? Napoví občanský zákoník.* [online]. ekonom.ihned.cz, 8. července 2014 [cit. 8. června 2015]. Dostupné na <<http://ekonom.ihned.cz/c1-62448600-vite-jaky-je-rozdil-meziverejnym-rejstrikem-a-seznamem-napovi-obcansky-zakonik>>.
- CEROVSKÁ, Veronika. *Nabytí vlastnického práva od nevlastníka podle nového občanského zákoníku* [online]. pravni prostor.cz, 14. dubna 2014 [cit. 10. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.pravni-prostor.cz/clanky/rekodifikace/nabyti-vlastnickeho-prava-od-nevlastnika-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.
- JEŽEK, Mojmir. *Změny při nabývání vlastnictví od neoprávněného (nevlastníka) v České republice od 1. 1. 2014* [online]. rutlandjezek.cz, [cit. 12. června 2015]. Dostupné na <<http://www.rutlandjezek.cz/cz/menu/12/aktuality/clanek-175-zmeny-pri-nabyvani-vlastnickeho-prava-od-neopravneneho-nevlastnika-v-ceske-republice-od-1-1-2014/>>.
- NEVRKLA, Luboš. *Změny v úpravě nabývání vlastnictví od neoprávněného* [online]. epravo.cz, 19. listopadu 2013 [cit. 19. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zmeny-v-uprave-nabyvani-vlastnictvi-od-neopravneneho-92968.html>>.
- NIKOLOVA, Dagmara. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve světle nové soukromoprávní úpravy zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku, v platném znění* [online]. epravo.cz, 9. dubna 2014 [cit. 19. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nabyti-vlastnickeho-prava-od-neopravneneho>>

ve-svetle-nove-soukromopravni-upravy-zakona-c-892012-sb-obcanskeho-zakoniku-v-platnem-zneni-dale-jen-obcz-93930.html>.

- ŠVADLENA, Petr, EPPICH, Lukáš. *Nabytí vlastnického práva od nevlastníka v novém občanském zákoníku* [online]. epravo.cz, 29. července 2013 [cit. 23. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nabyti-vlastnickeho-prava-od-nevlastnika-v-novem-obcanskem-zakoniku-91846.html>>.
- TÉGL, Petr. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů*. [online]. pravni prostor.cz, 26. srpna 2014 [cit. 5. června 2015]. Dostupné na <<http://www.pравниprostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu>>.
- UHLÍŘOVÁ, Marta. *Převod vlastnického práva a nabytí od neoprávněného* [online]. The International Scientific Conference INPROFORUM, 2013, [cit. 20. června 2015]. Dostupné na <<http://ocs.ef.jcu.cz/index.php/inproforum/INP2013/paper/viewFile/301/318>>.

Ostatní

- *Důvodová zpráva k NOZ* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 5. června 2015]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>. 598 s.

B) Zahraniční

Monografie, učebnice, komentáře

- DYBOWSKI, Tomasz a kol. *Prawo rzeczowe*. 2. Wydanie. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2007. 584 s.
- GOLA, Alfred. *Nabytie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 1. wydanie. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1982. 135 s.
- LUBY, Štefan. *Nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka*. In LUBY, Štefan. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA EDITION, 1998. 496 s.
- SZPUNAR, Adam. *Nabytie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. wydanie. Warszawa: Zakamycze, 1999. 115 s.

- PIETRZYKOWSKI, Krzysztof a kol. *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz*. 3. wydanie. Warszawa: C. H. Beck, 2013. 1364 s.
- WILKE, Maria. *Nabytie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 1. wydanie. Warszawa: Wydawnictwo naukowe, 1980. 149 s.

Odborné články

- BORSÍK, Daniel. Nadobudnutie vlastníctva od neoprávneného ako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve. *Právni rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 245.

Právní předpisy

- Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (rakouský občanský zákoník)
- Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)
- Kodeks cywilny (polský občanský zákoník)

Judikatura

- Sąd Najwyższy z dnia 11 marca 1985, III CRN 208/84.
- Sąd Najwyższy z dnia 21 października 1987, III CRN 286/87.
- Sąd Najwyższy z dnia 30 marca 1992, III CZP 18/92.
- Sąd Najwyższy z dnia 14 stycznia 2005, III CK 217/04.

Elektronické zdroje

- KONIECZNY, Tomasz. *Nabytie samochodu od osoby nieuprawnionej* [online]. bankier.pl, 19. srpna 2011 [cit. 26. dubna 2016]. Dostupné na <<http://www.bankier.pl/wiadomosc/Nabytie-samochodu-od-osoby-nieuprawnionej-1817082.html>>.
- KONIECZNY, Tomasz. *Nabytie własności rzeczy od osoby nieuprawnionej* [online]. gazeta.pl, 26. července 2010 [cit. 26. dubna 2016]. Dostupné na <http://pieniadze.gazeta.pl/Gospodarka/1,123725,8188167,Nabytie_wlasnosci_rzecz_od_osoby_nieuprawnionej.html>.

- RUDNICKI, Marcin. *Nabycie rzeczy ruchomej od nieuprawnionego* [online]. lexplay.pl, 2011 [cit. 26. června 2015]. Dostupné na <<http://lexplay.pl/arttykul/Prawo-Umow/Nabycie-rzeczy-ruchomej-od-nieuprawnionego-art.-169-k.c>>.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá institutem nabytí od neoprávněného ve vztahu k movitým věcem neevidovaným ve veřejných seznamech, jehož úprava doznala přijetím zákona č. 89/2012 Sb. nemalých změn. Právě proto je také na začátek práce zařazeno stručné historické shrnutí vývoje tohoto institutu.

Následuje kapitola pojednávající o klíčové terminologii, která se k tomuto tématu váže. Tato část práce je zde umístěna především z toho důvodu, že jednotlivé výrazy bývají často zaměňovány.

Třetí kapitola je věnována základním východiskům nabývání od neoprávněného a pro lepší orientaci je rozdělena do 3 podkapitol. První tak pojednává o dobré víře nabyvatele, absenci vlastnického práva auktora a platnosti převodní smlouvy. Následující se věnuje otázce předání věci a úplatnosti takového nabytí. V poslední podkapitole je potom věnována pozornost způsobu, jakým se věc dostala ze sféry vlivu vlastníka.

Kapitola čtvrtá je taktéž dělena na podkapitoly, v té první je upozorněno na změny oproti předešlé úpravě, zmíněno je i nabytí zástavního práva od neoprávněného, je zde řešen i přechod závad váznoucích na věci. Druhá podkapitola zkoumá generální klauzuli nabytí od neoprávněného upravenou v § 1111 OZ. Pozornost je upřena především na prokázání dobré víry nabyvatele a na to, zda by měla být spíše chráněna dobrá víra nabyvatele či původního vlastníka. Opomenuto nezůstalo ani to, do kdy musí původní vlastník prokázat, že věc pozbyl ztrátou či činem povahy úmyslného trestného činu. Privilegované způsoby nabytí podle § 1109 OZ nalezneme ve třetí podkapitole, kde je podáván rozbor taxativního výčtu způsobů nabytí uvedených v tomto ustanovení a řešena otázka ústavní konformity upřednostňování vlastnického práva nového nabyvatele před vlastnickým právem původního vlastníka. Následuje podkapitola zabývající se § 1110 OZ, kde je upozorněno především na to, že postavení původního vlastníka není tak výhodné, jak se na první pohled může zdát, neboť ho tíží důkazní břemeno o skutečnostech, které nebude vždy jednoduché prokázat. A konečně poslední podkapitola se zaměřuje na § 1112 OZ a podává řešení možných problematických situací, které v souvislosti s tímto ustanovením budou vznikat.

Summary

This thesis deals with the acquisition of ownership of movables not registered in public registers from unauthorized person. This institute has been changed quite a lot by new Czech Civil Code. That is also the reason why the first chapter of this thesis is named Brief Historical Development of this Institute.

The following chapter deals with the key terminology related to this topic, mainly because of the fact that these terms are often used interchangeably.

The third chapter is for the better orientation divided into three sections. In the first section you may find information about good faith of the acquirer, about the lack of ownership on the side of the person who transfers the ownership and also about the validity of contract. Next section deals with the question of giving the thing to a new owner and with payment. The last section of this chapter is focused on the way in which the owner lost his influence on his thing.

Also the next chapter is divided into sections, the former highlights the changes in this institute which came with the force of new Civil Code, there is also mentioned the acquisition of mortgage from untitled person and transfer of rights connected with the subject of ownership. The second section examines the general clause of acquisition from untitled person situated in § 1111 CC. The biggest attention is payed to an issue of proving the good faith of acquirer and to a question if it is just to defend the good faith of acquirer instead of the ownership of the previous owner. There is also mentioned the time limit in which the owner has to prove that he lost the thing or that the thing was stolen. Privileged means of acquiring situated in § 1109 CC are situated in the third section, where you will see an analysis of this paragraph and an answer to a question of the constitutionality of favoring property right of an acquirer instead of the property right of previous owner. The following section deals with § 1110 CC and the situation of the former owner is pointed out there, especially his burden of proving the facts which will not always be easy to prove. Finally, the last section focuses on 1112 CC and provides possible solutions of problematic situations which may occur.

Klíčová slova

Vlastník, neoprávněný, nevlastník, vlastnické právo, dobrá víra, movitá věc, vlastnictví, smlouva, svěření věci, ztracená věc, nemo plus iuris transferre potest quam ipse habet.

Key words

Owner, untitled person, non-owner, property right, good faith, movable, ownership, contract, put a thing in trust, lost thing, nemo plus iuris transferre potest quam ipse habet.